

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 88/2019(17))

ΠΑΡΑΠΟΝΟ / ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6», ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «RADIO ELIOS NETWORK LIMITED»

Ημερομηνία Απόφασης: 27 Οκτωβρίου, 2021

Ενώπιον: κ.κ. Ρόνας Κασάπη, Προέδρου, Τάσου Κυρμίτση, Αγγελικής Λαζάρου, Χρύσως Τσόκκου και Πάνου Κανελλόπουλου, Μελών.

Η κ. Μαρία Κούσιου, Αντιπρόεδρος, ειδοποιήθηκε κανονικά για τη συνεδρία, αλλά δεν παρευρέθηκε για λόγους υγείας.

Ο κ. Σέργιος Ποΐζης, Μέλος, ειδοποιήθηκε κανονικά για τη συνεδρία, αλλά δεν παρευρέθηκε λόγω απουσίας του στο εξωτερικό.

Εκ μέρους του οργανισμού: κ. Διονύσης Διονυσίου, Διευθυντής του ραδιοφωνικού οργανισμού «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6» και κ. Κάλια Γεωργίου, Δικηγόρος.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στην παρούσα υπόθεση, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου εξετάζει κατόπιν παραπόνου / καταγγελίας τις από μέρους του οργανισμού πιθανές παραβάσεις του **άρθρου 26 (1)(ε) και (2)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(I)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) και

των **Κανονισμών 21(3) και 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Το πιο πάνω άρθρο προνοεί τα εξής:

26 (1) Οι εκπομπές κάθε αδειούχου τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού οργανισμού πρέπει να διέπονται από τις αρχές –

(ε) του σεβασμού της προσωπικότητας, της υπόληψης και του ιδιωτικού βίου του ατόμου·

(2) Τα δελτία ειδήσεων και τα επικαιρικά προγράμματα πρέπει να χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, ιδιαίτερα αναφορικά με πολιτικά θέματα αλλά και οποιαδήποτε κοινωνικά θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη.

Οι πιο πάνω Κανονισμοί αναφέρουν τα ακόλουθα:

21(3) Οι σταθμοί υποχρεούνται όπως σ' όλες τις εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων και των διαφημίσεων) διασφαλίζουν σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό βίο, την επαγγελματική, επιστημονική, κοινωνική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου μεταδίδεται από σταθμό ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται για αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητας του. Η πιο πάνω υποχρέωση επεκτείνεται αναφορικά με κάθε άτομο ή την εικόνα γενικά του ανθρώπου ως ατόμου ή μέλους ομάδας.

28(1) Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται σε εκπομπή απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

Ύστερα από σχετική απόφαση, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου με επιστολή της ημερομηνίας **19.12.2019** έθεσε ενώπιον του οργανισμού τις διερευνώμενες παραβάσεις. Στην εν λόγω επιστολή αναφέρονται, μεταξύ άλλων και τα πιο κάτω:

Εάν επιθυμείτε να υποβάλετε τις εξηγήσεις και / ή τις παραστάσεις και / ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, έχετε το δικαίωμα να τις υποβάλετε γραπτώς και / ή προσωπικώς στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου. Η υποβολή των παραστάσεων μπορεί να γίνει αυτοπροσώπως και / ή μέσω αντιπροσώπου και / ή μέσω δικηγόρου της επιλογής σας.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να υποβάλετε γραπτώς τις εξηγήσεις και / ή τις παραστάσεις και / ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, καλείστε όπως τις υποβάλετε στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, το αργότερο εντός εικοσιπέντε (25) ημερών από τη λήψη της παρούσας επιστολής.

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να υποβάλετε προσωπικώς τις εξηγήσεις και / ή τις παραστάσεις και / ή τις θέσεις σας αναφορικά με τις ως άνω πιθανές παραβάσεις, καλείστε να πληροφορήσετε την Αρχή, το αργότερο εντός δεκατεσσάρων (14) ημερών από τη λήψη της παρούσας επιστολής ότι επιθυμείτε να τις υποβάλετε προσωπικώς, ώστε να ειδοποιηθείτε ανάλογα με ειδική επιστολή.

Εάν επιθυμείτε να επιθεωρήσετε το διοικητικό φάκελο της υπόθεσης, παρακαλείστε όπως ενημερώσετε άμεσα την Αρχή και εν πάση περιπτώσει εντός επτά (7) ημερών από την ημερομηνία λήψης της παρούσας επιστολής, ώστε να καθοριστεί η ημερομηνία και η ώρα της επιθεώρησης.

Εάν η Αρχή δεν λάβει οποιαδήποτε απάντηση μέσα στις ανωτέρω καθορισμένες προθεσμίες, δύναται να προχωρήσει στη λήψη απόφασης χωρίς την απάντησή σας.

Σε περίπτωση που η Αρχή, μετά την εξέταση όλων των δεδομένων της υπόθεσης, καταλήξει σε εύρημα παράβασης, τότε θα κληθείτε να υποβάλετε τις θέσεις σας αναφορικά με την επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

Οι διερευνώμενες παραβάσεις που τέθηκαν υπόψη του οργανισμού εκτίθενται στα πιο κάτω υποστοιχεία 1 – 4:

1. Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», χωρίς αυτό να διέπεται από την αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και της υπόληψης του Διευθυντή σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης, κ. Λοϊζου Σέπου, κατά παράβαση του άρθρου **26(1)(ε)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα).

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του προγράμματος μεταδόθηκαν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα από την παρουσιάστρια του προγράμματος Κατερίνα Ηλιάδη και τους καλεσμένους της (μέσω τηλεφωνικών παρεμβάσεων), στο πλαίσιο σχολιασμού της είδησης για μετακίνηση του Διευθυντή Λ. Σέπου από το Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα Λευκωσίας στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης, σε συνέχεια περιστατικού με πρωταγωνιστή τον ίδιο και μαθήτριά που φορούσε μαντήλα στο σχολείο κατά την πρώτη μέρα έναρξης των μαθημάτων:

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #1

«Καλημέρα. Δευτέρα 9 Σεπτεμβρίου του 2019. Καλή εβδομάδα. Τα είδαμε όλα το Σαββατοκύριακο. Ειδικά το τι συμβαίνει με τη μηδενική ανοχή του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού και Αθλητισμού και Νεολαίας. Είκοσι - εννέα κατασκευαστές πλυντηρίων συνιστούν τον Υπουργό Παιδείας για τις ρατσιστικές τάσεις. Έπλυνε, ξέπλυννε όπως εστέγνωσε και το θέμα θεωρείται λήξαν. Με μια φωτογραφία έφτασε το μαχαίρι στο κόκκαλο. Σιγά και θα σκίσουμε κανένα μαγιό καμιά μέρα έτσι όπως το πάμε. Ο ένας από τους καλύτερους διευθυντές που έχουμε όπως είπε ο Υπουργός Παιδείας δήλωσε

την ώρα της φωτογραφίας – ξέπλυμμα ότι την Δευτέρα θα υποδεχθεί με αγάπη την μαθήτριά με την μαντήλα. Με αγάπη. Χθες μάθαμε ότι πήρε άρον άρον μετάθεση για τα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης και το θέμα είναι ποιος θα υποδεχθεί με αγάπη την μαθήτριά σήμερα, κύριε Υπουργέ. Να υποθέσουμε ότι τα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης είναι κάτι σαν τιμωρία; Ό,τι να'ναι σε αυτόν τον τόπο, όπως να'ναι, όπου κάτσει, όπως κάτσει, όποιος κάτσει. Ζήτω η Κυπριακή Δημοκρατία των αρίστων. Καλημέρα σε όλους καλή εβδομάδα...».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #2

«Άλλα το Σάββατο, άλλα την Κυριακή για να διασφαλιστεί η εύρυθμη και ομαλή λειτουργία της σχολικής μονάδας. Τέτοιο φιάσκο είχε καιρό να ζήσουμε. Λόγω αντιδράσεων το Υπουργείο Παιδείας υπαναχώρησε και μετέθεσε τον Διευθυντή που έδωξε τη μαθήτριά με τη μαντήλα. Ένα Διευθυντή που είναι απορίας άξιο πώς έφτασε να γίνει Διευθυντής ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός, ο οποίος έχει προϋστορία πολλή. Θα τα δούμε όλα στη συνέχεια μετά την επισκόπηση του πρωινού Τύπου. Το Σάββατο ο Υπουργός είχε τη φαεινή ιδέα να μαζέψει θύμα, θύτη και εξουσία που είναι ο ίδιος σε και τάχα να τους συμφιλιάσει, ωσάν να είναι θέμα συμφιλίωσης αυτή η ιστορία που έγινε, προκάλεσε τόσο σάλο και τόσο, τόση αναταραχή κοινωνική και τους υποχρέωσε να βγάλουν και μία φωτογραφία με χαμόγελα και το θέμα θέλει λέει θεωρείται λήξαν ήταν την Παρασκευή έκανε δηλώσεις ότι μηδενική ανοχή την Παρασκευή, το Σάββατο έβγαλε τη φωτογραφία, χθες δεν άντεξε την πίεση και αποφάσισαν να τον μεταθέσουν. Εξελίξεις σημειώθηκαν χθες αναφορικά με το περιστατικό που σημειώθηκε στο Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα, όταν ο Λυκειάρχης Λοΐζος Σέπος έδωσε από το σχολείο μαθήτριά από τη Συρία, επειδή φορούσε μαντήλα, δεν συζητούμε αν είναι σωστό ή όχι να φορεί κάποιος μαθητής, κάποια μαθήτριά μαντήλα, δεν είναι αυτό το θέμα, το θέμα είναι η συμπεριφορά, η όλη συμπεριφορά και στη συνέχεια θα ακούσουμε τη μαθήτριά την ίδια να περιγράφει πως έγινε. Δεν την κάλεσε στο γραφείο του ή μαζί με τον πατέρα της, τη μητέρα της και να τους συζητήσει αυτό το θέμα και να τους πει ξέρετε καλύτερα και έτσι κι άλλως πώς. Την έκανε ρεζίλι περίπου μπροστά στους συμμαθητές της, για αυτό και αντέδρασαν και τα παιδιά. Ευτυχώς το μόνο θετικό από αυτή η ιστορία, το μόνο έτσι που αφήνει να διαφανεί κάποια ελπίδα είναι η αντίδραση, η σφοδρή αντίδραση των μαθητών, οι οποίοι μαθητές δεν μάσησαν με τη φωτογραφία και τα χαμόγελα του Υπουργού. Αλλά είπαν ότι σήμερα αν ο κύριος Σέπος πήγαινε στο σχολείο θα αντιδρούσαν, μάζεψαν και κάμποσες υπογραφές, πάνω από τετρακόσιες στα Facebook, θα πήγαιναν και θα του έφραζαν το δρόμο.

Δεν θα τον άφηναν να μπει στο σχολείο, λέγοντας ότι ρατσιστές και λοιπά δεν τους θέλουμε στο σχολείο μας. Οπότε αναγκάστηκε το Υπουργείο να αναδιπλωθεί και να τον μεταθέσει στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης, σαν να είναι τιμωρία τα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης. Θυμίζουν λίγο Τεχνικές Σχολές αυτή η ιστορία. Μπόρις Τζόνσον θα φύγουμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 31 Οκτωβρίου...».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #3

«Λοιπόν θα ακούσουμε τώρα την μαθήτριά με τη μαντήλα τι ακριβώς είπε, πώς διηγήθηκε τα γεγονότα της Παρασκευής. Πρώτα έτσι να πω δυο κουβέντες για αυτόν τον Διευθυντή τον κύριο Σέπο, ο οποίος το 2014 σε παρέμβασή του εξέφρασε δημόσια την αντίθεσή του για τη διδασκαλία του ποιητή Γιάννη Ρίτσου στα σχολεία, αναφέροντας πως είναι συμμορίτης κομμουνιστής, ενώ είπε ακόμη πως δεν γνωρίζει τον Ναζίμ Χικμέτ διερωτώμενος αν είναι Τούρκος. Ο τότε Πρόεδρος της Προοδευτικής Κίνησης Καθηγητών Μέσης Εκπαίδευσης σε ανοιχτή επιστολή του ανέφερε πως ο εν λόγω Διευθυντής προστατεύεται από το Υπουργείο Παιδείας, ενώ τόνισε δε πως ο εν λόγω Διευθυντής βγαλμένος από τις ναφθαλίνες του παρελθόντος καλλιεργεί το μίσος, τον διχασμό και τη μισαλλοδοξία. Στο, προχθές έγγραψε ο Πολίτης ότι όταν έκανε τις συνεδριάσεις στους καθηγητές έλεγε ότι το σχολείο δεν θα γιορτάσει την 1η Οκτωβρίου, ούτε τη μέρα του Πολυτεχνείου. Ειδικά για τον Πολυτεχνείο είναι μύθος. Γιορτάζει μόνο την 25η Μαρτίου και την 1η Απριλίου. Την ημέρα της ανεξαρτησίας δεν την γιορτάζει και από την ΟΕΛΜΕΚ λέει το ρεπορτάζ είπαν ότι κανονικά θα έπρεπε να τεθεί σε διαθεσιμότητα. Ο Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού όμως και Νεολαίας και Αθλητισμού και Νεολαίας, επειδή ήταν επιτυχημένος που έδωσαν και του αθλητισμού και νεολαίας, είπε ότι πρόκειται για έναν άνθρωπο που έχει αξιόλογη ιστορία στον εκπαιδευτικό τομέα και είναι ένας από τους καλύτερους μας Διευθυντές. Να τον χαίρεστε Κύριε Υπουργέ. Λοιπόν, η μαθήτριά θα την ακούσουμε τώρα σε λίγο με τη μαντήλα, είπαμε ότι δεν συζητούμε αν είναι σωστό ή λάθος, μπορεί να μην είναι σωστό τα παιδιά να πηγαίνουν με μαντήλα στο σχολείο, δεν είναι αυτό που συζητούσαμε. Συζητούμε το ύφος, τον τρόπο, τον χειρισμό. Ενώ αρχικά έγινε καλός χειρισμός. Είναι και αυτή η φωτογράφιση τα έκανε όλα θάλασσα. Λοιπόν, η μαθήτριά είπε ότι ‘φώναζε χωρίς να μου πει λέει καλημέρα χωρίς τίποτα αμέσως μου είπε πρέπει να φύγεις γιατί έχεις τη μαντήλα και έλεγε όλοι έχουμε δικαίωμα να πιστεύουμε σε όποιο Θεό θέλουμε και λοιπά και λοιπά’. ‘Είναι επιλογή μου’ είπε ‘έκλαιγα

πολύ, δεν ήξερα τι να κάνω, δεν έχει συναισθήματα, με έφερε σε δύσκολη θέση μπροστά σε όλους τους φώναζε. Δεν είναι ότι μου το είπε με τρόπο. Μπορούσε να μου το πει με τρόπο και δεν θα γινόταν όλα αυτά. Είπε ακόμα ότι πήρα τον πατέρα μου τηλέφωνο να έρθει στο σχολείο και ήρθε. Μας ρώτησε από πού είστε και του είπαμε από τη Συρία. Πριν τόσα χρόνια που φύγατε από τη χώρα σας ποιοι σας έδωξαν οι χριστιανοί ή οι μουσουλμάνοι οι δικοί σας, έτσι μας είπε', είπε η μαθήτρια και την πήγαν στο Υπουργείο για να, βασικά τους έστειλε κιάλας στο Υπουργείο και είπε να πάτε στο Υπουργείο να ρωτήσετε και εάν σας επιτρέπει το Υπουργείο να το δούμε. Και στο Υπουργείο τι της είπαν νομίζετε; Ότι αυτός ο συγκεκριμένος Διευθυντής είναι λίγο ιδιόρρυθμος. 'Πήραμε χαρτί για να αλλάξω σχολείο' είπε η μαθήτρια. Η λύση ήταν να αλλάξει σχολείο η μαθήτρια. Λοιπόν, πάμε να την ακούσουμε. Είναι από τον Alpha. Έτσι, να πούμε από πού είναι, από τον Alpha News».

[Ακολουθεί ηχητική αναμετάδοση ρεπορτάζ που μετέδωσε ο Alpha Κύπρου].

- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Η σχολική χρονιά για την Άλα, μαθήτρια της τρίτης λυκείου δεν άρχισε όπως θα ήθελε».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Μόλις εμπήκα που την είσοδο του σχολείου εφώναξέ μου ο Διευθυντής του σχολείου τζαι είπε μου 'Είσαι μαθήτρια;', ερωτήσεν με πρώτα, τζαι είπα του 'ναι είμαι μαθήτρια'. Είπεν μου 'Αποκλείεται να μπεις με τουν' τη μαντήλα στο σχολείο, πρέπει να τη φκάλεις τζαι μετά να ξανά έρτεις'. Τζαι είπα του 'μία χαρά ήμουν πριν τρία χρόνια που την έβαλα'».
- Φωνή Λ. Σέπου, Διευθυντή Λυκείου Απ. Βαρνάβα: «Εγώ εζήτησα από την μαθήτρια ότι θα πρέπει να αφαιρέσει την μαντήλα. Μου είπε ότι θα μιλήσει με τον πατέρα της. Φταίω εγώ που οι προηγούμενοι Διευθυντές δεν εφαρμόζαν τον νόμο; Της λέω δυο χρόνια δεν σου έλεγε κανένας τίποτε. Εγώ εφαρμόζω τους κανονισμούς. Τα μάτια μου δεν μπορώ να τα κλείσω. Ο νόμος λέει ότι ακάλυπτο κεφάλι».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Χωρίς να μου πει καλημέρα, χωρίς τίποτε έμπηκα μες το σχολείο τζαι αμέσως είπε μου πρέπει να φύεις επειδή έσσιεις την μαντήλα. Ούλλοι έχουμε το δικαίωμα να πιστεύουμε σε όποιο Θεό θέλουμε»
- Φωνή Λ. Σέπου, Διευθυντή Λυκείου Απ. Βαρνάβα: «Τίποτα δεν με ενδιαφέρει ίντα θρησκεία είσαι. Θα πας σε παρακαλώ στο Υπουργείο. Ό,τι πει το Υπουργείο. Δεν μπορεί να μπει μαθητής, μαθήτρια με καλυμμένο κεφάλι».

- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Είναι επιλογή μου εμένα, εν εγώ που ήθελα να τη βάλω».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Εκλαιγες;»
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Ναι, πολλά. Εν ήξερα τι να κάμω. Ας τα ξεχάσουμε».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Όταν σε είδε που έκλαιγες σου είπε κάτι;»
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Οϊ, μα τούτο που παραξενεύτηκα πάρα πολλά που εν έσσειει συναισθήματα».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Δεν σε είδε και να σου πει, έλα εσύ σε θέλω στο γραφείο μου, να σου μιλήσει προσωπικά. Η παρατήρηση έγινε ενώπιον και άλλων προσώπων».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Εν τούτο που ένιωθα εγώ πολλά...»
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Σε δύσκολη θέση».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Πολλά ναι, δίπλα που ούλλους ας πούμε τζαι φώναζε. Ένενν ότι είπε μου το με τρόπο. Μπορούσε να μου το πει με τρόπο τζαι εν ήταν να γίνει τούτα ούλλα».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Στις παρατηρήσεις του Διευθυντή ξεσηκώθηκαν όλοι οι μαθητές. Βίντεο που εξασφάλισε ο Alpha δείχνει την αντίδραση των μαθητών στην απόφαση του Διευθυντή και την συμπαράστασή τους στην Άλα»

[Ακούγονται συγκεχυμένες φωνές - Ακολουθούν δηλώσεις μαθητών / μαθητριών: «Εν κρίμα η κοπελλούα. Εν η θρησκεία της. Ένενν λογικό», «Τζαι οι καθηγητές ενευριάσαν με τον' το πράμα, είπαν ότι εν παράλογο γιατί η κοπέλα ήταν τζαι πέρσι στο σχολείο μας», «Εν της έκαμε κανέναν πρόβλημα, ούτε bullying νομίζω εδέχτηκε, ήταν πολλά καλή μαθήτρια», «Είναι ρατσιστής, απλά ούλλους είπεν μας να φκάλουμε τους σταυρούς»]

- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Επιασα τον παπά μου τηλέφωνο να έρτει σχολείο, τζαι ήρτεν. Ερώτησέν μας από πού είστε και είπαμεν του από την Συρία. Πριν τόσα χρόνια που εφύετε που την χώρα σας ποιος σας έδιωξε οι Χριστιανοί ή οι Μουσουλμάνοι οι δικοί σας; Έτσι μας είπε».

- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Πατέρας και κόρη έφυγαν από το σχολείο για το Υπουργείο Παιδείας».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Που επήαμεν στο Υπουργείο είπεν μας ότι ο συγκεκριμένος Διευθυντής είναι λλίον ιδιόρρυθμος. Πιάσαμε χαρτί για να αλλάξουμε σχολείο».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Σκέφτεσαι να αλλάξεις σχολείο»;
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Ναι».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Να χάσεις τους φίλους σου, τους συμμαθητές σου».
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Το σκέφτηκα τζαι είπα στην μάμα μου τζαι ναι εννά είναι πολλά πιο, τζαι τωρά που είμαι τρίτη Λυκείου που εννά έχω παγκύπριες εξετάσεις τζαι που τούτα εν λλίον δύσκολο».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Την Δευτέρα θα πας στο σχολείο»;
- Φωνή Άλα, μαθήτριας με την μαντήλα: «Ναι την Δευτέρα εννά πάω σχολείο τζαι εννά προσπαθήσω να ανοίξω μια καινούρια αρχή».
- Φωνή δημοσιογράφου του Alpha Κύπρου: «Πειθαρχική έρευνα διέταξε το Υπουργείο Παιδείας εναντίον του Διευθυντή. Σε ανακοίνωσή του κάνει λόγο για απαράδεκτες συμπεριφορές και υπογραμμίζει ότι θα προβεί σε όλες τις ενδεδειγμένες ενέργειες, επιδεικνύοντας μηδενική ανοχή».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #4

«Καλημέρα και πάλι κυρίες και κύριοι, καλή εβδομάδα. Ανοίγουν σήμερα τα σχολεία για όλα τα παιδιά και για τα παιδιά του Δημοτικού. Καλή νέα σχολική χρονιά. Υπομονή γιατί θα την χρειαστούν όλοι και παιδιά και γονείς και εκπαιδευτικοί και όλοι μας. Τελικά σήμερα δεν θα είναι στο Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα ο Διευθυντής για να υποδεχτεί με αγάπη, όπως είπε, την μαθήτρια με την μαντήλα, που έδωξε την Παρασκευή. Παρά τα χαμόγελα και τις δηλώσεις του Σαββάτου, χθες ο κύριος Σέπος πήρε μετάθεση για τα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης. Στην τηλεφωνική μας γραμμή ο Κώστας

Χατζησάββας, Πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ. Κύριε Χατζησάββα, καλημέρα σας, καλή εβδομάδα».

- Κώστας Χατζησάββας, Πρόεδρος ΟΕΛΜΕΚ: «Καλημέρα κυρία Ηλιάδη και σε εσάς και στους ακροατές σας».
- Παρουσιάστρια: «Ποια είναι η θέση σας γι αυτό το επεισόδιο; Δεν ακούσαμε την άποψη της ΟΕΛΜΕΚ».
- Κ.Χ.: «Όχι και δεν την ακούσατε. Ήδη έχει εκδώσει ανακοίνωση η ΟΕΛΜΕΚ».
- Παρουσιάστρια: «Και τι λέτε; Ότι;»
- Κ.Χ.: «Ότι τέτοιους είδους ενέργειες τις καταδικάζει απερίφραστα και ότι θα πρέπει όλοι, εκπαιδευτικοί, διευθυντές κτλ να σέβονται το κάθε παιδί, ανεξαρτήτου κοινωνικής ή εθνικής καταγωγής, ανεξαρτήτου φύλου, χρώματος, θρησκείας και ούτω καθεξής. Άρα θα πρέπει από τη στιγμή που ζούμε σε μια πολύ-πολιτισμική χώρα, θα πρέπει κιόλας να πράττουμε αυτήν την, να εφαρμόζουμε ουσιαστικά αυτήν την λέξη, την οποία διατυμπανίζουμε καθημερινά και να επιδεικνύουμε τον απαιτούμενο σεβασμό σε όλα τα παιδιά και σε όλους γενικά τους ανθρώπους, σε όλη την κοινωνία».
- Παρουσιάστρια: «Ο χειρισμός που έγινε αυτής της υπόθεσης ήταν σωστός, ορθός;»
- Κ.Χ.: «Νομίζω ότι όπως λέει και η ανακοίνωσή μας δεν ήταν και ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος, δεν ήταν η σωστή προσέγγιση. Τα παιδιά θέλουν ιδιαίτερη προσέγγιση, έτσι ώστε να μην φτάνουμε σε τέτοιου είδους αποτελέσματα».
- Παρουσιάστρια: «Έπρεπε να τεθεί σε διαθεσιμότητα ο Διευθυντής;»
- Κ.Χ.: «Αυτό είναι θέμα του ίδιου του Υπουργείου Παιδείας. Εμείς εκείνο που ζητήσαμε ήταν σίγουρα ότι έπρεπε να διερευνηθεί το γεγονός, είχε ήδη διοριστεί ερευνώντας λειτουργός, όπως μας είχε ανακοινωθεί και από κει και πέρα θα περιμένουμε κι εμείς το πόρισμα».
- Παρουσιάστρια: «Σήμερα, σήμερα λογικά...».
- Κ.Χ.: «Σήμερα αναμένουμε βεβαίως, όπως έχει ανακοινωθεί».
- Παρουσιάστρια: «Αλλά στο μεταξύ έγινε αυτή η φωτογράφιση με το θύμα και τον θύτη και την εξουσία τον Υπουργό δίπλα δίπλα, δεν ξέρω, γι αυτό σας ρώτησα αν ήταν σωστός, η διαχείριση του θέματος, ο χειρισμός. Έτσι διευθετούνται αυτά τα περιστατικά; Με χαμόγελα και θεωρείται λήξαν το επεισόδιο;»
- Κ.Χ.: «Εκείνο που συνέβη το Σάββατο, όπως ήδη και εμείς οι ίδιοι είχαμε ενημερωθεί, ανελήφθη μια πρωτοβουλία από τον ίδιο τον Υπουργό Παιδείας. Στο τέλος της ημέρας φαίνεται ότι δεν ήταν αποτελεσματική αυτή η πρωτοβουλία. Και νομίζουμεν ότι εκείνο το οποίο έχει γίνει

ενδεχομένως να ήταν και η πιο σωστή κίνηση. Και εμείς τώρα πάμε στο συγκεκριμένο Λύκειο. Θα βρισκόμαστε εκεί σε λίγα λεπτά, ήδη είμαστε εδώ στο σχολείο. Ελπίζουμε να κυλήσουν όλα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο».

- Παρουσιάστρια: «Ναι. Λογικά θα κυλήσουν από τη στιγμή που μετατέθηκε ο Διευθυντής, γιατί οι μαθητές ήταν έτοιμοι να ξεσηκωθούν σήμερα, αν πήγαινε ο συγκεκριμένος Διευθυντής στο σχολείο. Το είχαν δηλώσει, μάζευαν υπογραφές κλπ, είχαν μαζευτεί πάνω από τετρακόσιες υπογραφές μαθητών».
- Κ.Χ.: «Ακριβώς και προ του κινδύνου να δημιουργηθούν τέτοιου είδους γεγονότα, γεγονότα τα οποία θα έπλητταν και την ίδια τη σχολική μονάδα, αλλά και τα παιδιά, τα οποία φοιτούν στο συγκεκριμένο σχολείο φαίνεται εκ των υστέρων ότι, όπως έχω πει και προηγουμένως, ότι ενδεχομένως να ήταν και η καλύτερη λύση».
- Παρουσιάστρια: «Όμως κύριε Χατζησάββα αυτός ο συγκεκριμένος Διευθυντής είχε προϊστορία. Είχε πει πάρα πολλά πράγματα, είχε κάνει και διάφορα πράγματα, αφού το Υπουργείο τον χαρακτηρίζει ιδιόρρυθμο. Πώς έφτασε να είναι Διευθυντής και να μην έχει κανένα πρόβλημα; Το θέμα είναι το σχολείο αντέχει, η εκπαιδευτική κοινότητα αντέχει αυτές τις συμπεριφορές; Γιατί τις αντέχει και μάλιστα τους δίδει και προαγωγή;»
- Κ.Χ.: «Να σας πω κυρία Ηλιάδη, εμείς ως οργάνωση δεν μπορούμε να κρίνουμε κανένα εκπαιδευτικό. Η ευθύνη ανήκει στο Υπουργείο Παιδείας. Ούτε η οργάνωσή μας δίνει προαγωγές σε οποιοδήποτε Διευθυντή ή σε οποιοδήποτε άλλο που κατέχει διευθυντική θέση. Εκεί υπάρχει ανεξάρτητη υπηρεσία, η Επιτροπή Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας, υπάρχουν οι επιθεωρητές, οι οποίοι κάνουν τις αξιολογήσεις, ο καθένας παίρνει την αξιολόγησή του και στο τέλος της ημέρας υποβάλλει αίτηση για αυτές τις θέσεις. Άρα είναι αλλού που πρέπει να αναζητηθεί το πρόβλημα αν υπάρχει πρόβλημα. Και σε κάθε περίπτωση δηλαδή, οπουδήποτε υπάρχει πρόβλημα. Πρέπει να είναι όλοι πολύ προσεκτικοί αν θέλουμε πράγματι να βρισκόμαστε όλοι μας στο σωστό δρόμο».
- Παρουσιάστρια: «Ωραία, ξέρω ότι πάτε στο σχολείο τώρα. Είχαμε συμφωνήσει να μην σας καθυστερήσω και θα το κάνω, θα τηρήσω τη συμφωνία, απλώς μια κουβέντα όσον αφορά την εισδοχή φοιτητών σας στα δημόσια πανεπιστήμια...».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #5

- Παρουσιάστρια: «Λοιπόν, ακροατής λέει πώς ο Υπουργός είπε ότι είναι από τους καλύτερους και μάλιστα το είπε, άλλος λέει άριστοι των αρίστων

δημόσιοι υπάλληλοι, άλλος όλα τα προβλήματα γεννιούνται από την ατιμωρησία σε αυτό τον τόπο και έχει απόλυτο δίκιο ο ακροατής. Άλλος λέει τα σύμβολα της καταπίεσης των γυναικών δεν μπορεί να επιτρέπονται στα σχολεία, οι μουσουλμάνοι πατέρες και σύζυγοι τις επιβάλλουν και όχι η θρησκεία. Σας αρέσει το θέαμα Σύρων γυναικών με καμπαρτίνες στους 40 βαθμούς θερμοκρασία και να κολυμπάνε με τα ρούχα ενώ οι άντρες τους να φοράνε με τα μαγιό τους; Δεν είναι αυτό που συζητάμε αγαπητέ ακροατή. Είπα, το λέω από το πρωί, δεν συζητάμε αν πρέπει να φοράνε οι μαθητές και οι μαθήτριες μαντήλα ή ξέρω γω αύριο μπορεί να είναι μαθητευόμενος ξέρω γω μοναχός ή δόκιμος μοναχός κλπ να έρθει με ράσο ένας μαθητής και λοιπά, δεν είναι αυτό που συζητάμε. Συζητάμε τη συμπεριφορά και τη διαχείριση. Αυτά τα πράγματα δεν γίνονται με φωνές και προσβλητική συμπεριφορά του εκπαιδευτικού ή του Διευθυντή μπροστά σε όλους τους μαθητές. Καλείς τον μαθητή που κατά τη γνώμη σου πρέπει να συζητήσεις ένα θέμα, ιδιαιτέρως, τους γονείς του και τα λύνεις αυτά τα προβλήματα με διακριτικότητα και όχι με μαγκιές. Αυτό συζητάμε και δεν είναι θέμα χειραφέτησης, δεν της το έκανε αυτό, δεν είχε αυτή τη συμπεριφορά προς την μαθήτριά με την μαντήλα ο Διευθυντής, διότι στο πλαίσιο της χειραφέτησης των γυναικών, αλλά σε άλλα πλαίσια, που καταλαβαίνετε πάρα πολύ καλά. Όμως τα σχόλια των μεγάλων στα διάφορα μέσα για τη μαθήτριά είναι, ναι το ξέρω ότι υπάρχουν πολλά αρνητικά σχόλια, αλλά υπάρχουν και πολλά θετικά, πάρα πολλά θετικά. Ο καθένας βλέπει αυτό που θέλει να δει. Στην άλλη τηλεφωνική γραμμή, ο Χριστός Χριστοφίδης, Επαρχιακός Γραμματέας της Λευκωσίας – Κερύνειας του ΑΚΕΛ, επικεφαλής του Γραφείου Παιδείας του ΑΚΕΛ, κύριε Χριστοφίδη καλημέρα, καλή εβδομάδα».

- Χρίστος Χριστοφίδης, επικεφ. του Γραφείου Παιδείας του ΑΚΕΛ: «Καλημέρα, καλή βδομάδα, καλημέρα στους ακροατές μας».
- Παρουσιάστρια: «Λοιπόν, να ξαναπούμε τον αριθμό στον οποίο μπορούν να στέλνουν τα ερωτήματα τους, τα σχόλιά τους, τα μηνύματά τους, στο 1076 έρχονται συνέχεια μηνύματα και ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή. Τελικά κύριε Χριστοφίδη ο Διευθυντής του Λυκείου Απόστολου Βαρνάβα ο κύριος Σέπος μετακινήθηκε στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης και σήμερα θα μάθουμε το πόρισμα της έρευνας που τον αφορά. Είναι καλή η λύση που δόθηκε από το Υπουργείο για να ηρεμήσει και η μαθήτριά και το σχολείο γενικά;»
- Χ.Χ.: «Νομίζω ότι ο όλος χειρισμός του Υπουργού Παιδείας γύρω από αυτό το θέμα υπήρξε άστοχος. Υποχρεώθηκαν εχτές να κάνουν μία μετακίνηση για να αποφευχθούν προφανώς τα χειρότερα στο σχολείο και ως κίνηση είναι μία κίνηση ενδεχομένως προς τη σωστή κατεύθυνση, όμως

θέλω να παρατηρήσω ότι η στάση του Υπουργού πρώτον να χαρακτηρίσει, να αξιολογήσει από αέρος ένα Διευθυντή ως τον καλύτερο...».

- Παρουσιάστρια: «Από τους καλύτερους».
- Χ.Χ.: «Δεύτερο να παρουσιάσει μαζί θύτη και θύμα για να τους μερώσει περίπου ωσάν και να είχαν κάποιου είδους διαφορά στην οποία ευθύνονταν και οι δυο, μάλιστα στην παρουσία των μέσων μαζικής ενημέρωσης είναι μία προσέγγιση εντελώς λανθασμένη. Επιτρέψτε μου να πω επειδή παρακολουθώ τα της παιδείας τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια ότι είναι τέτοιες συμπεριφορές από το Υπουργείο Παιδείας σε παρόμοια περιστατικά που εξέθρεψαν τέτοιου είδους συμπεριφορές όπως την τελευταία συμπεριφορά του κυρίου Σέπου, η οποία εσυγκλόνησε μεγάλο κομμάτι τουλάχιστον της κυπριακής κοινωνίας. Δεν είναι με τέτοιες προσεγγίσεις που λύνονται τα προβλήματα...».
- Παρουσιάστρια: «Είναι σε δύο επίπεδα που επιχείρησε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού να λύσει το πρόβλημα. Σε πρώτο επίπεδο είναι το θέμα της έρευνας που συνεχίζεται. Σήμερα θα μάθουμε το πόρισμα. Ελπίζουμε ότι θα είναι ένα πόρισμα που δεν θα είναι κοροϊδία. Το δεύτερο είναι σε επίπεδο να συμφιλίωσης της μαθήτριας. Προσπάθησαν να δημιουργήσουν κλίμα μπροστά στις κάμερες επικοινωνιακά, το ξέρουμε. Είναι πάντως σε δυο επίπεδα, το ένα δεν αναιρεί το άλλο. Το ότι έγινε η φωτογράφιση, την οποία, η οποία, για την οποία έχει επικριθεί πολύ ο Υπουργός και στο τέλος αναγκάστηκε κιόλας να μεταθέσει τον κύριο Σέπο, δεν σημαίνει ότι σταμάτησε την έρευνα. Η έρευνα συνεχίζεται και θα αποδοθούν ευθύνες εάν...».
- Χ.Χ.: «Επιτρέψτε μου με βάση την εμπειρία των τελευταίων χρόνων να έχω έντονες αμφιβολίες. Είχαμε Διευθυντή, ο οποίος με έκθεση της Επιτρόπου Διοικήσεως είχε καταδικαστεί για ανάρμοστη συμπεριφορά απέναντι σε μαθητή για ιδεολογικό bullying, για παρέμβαση χειραγώγηση των διαδικασιών των εκλογών στα σχολεία και αυτή η έκθεση επέρασε, εξεχάστηκε, εσυζητήσαμε μία εβδομάδα, δύο εβδομάδες και μετά υπήρξε πλήρης συγκάλυψη. Για τον συγκεκριμένο Διευθυντή ξέρετε πόσες συζητήσεις έχουν γίνει στο παρελθόν; Για τις απαγορεύσεις συγκεκριμένων εκδηλώσεων στα σχολεία, όπως η εκδήλωση του Πολυτεχνείου, η εκδήλωση για την Ανεξαρτησία, αυτό το κακότροπο απέναντι στους μαθητές, οι δημόσιες ύβρεις στο paideia-news και σε άλλα sites, ο ιδεολογικός...».
- Παρουσιάστρια: «Το θέμα είναι ότι ένας εκπαιδευτικός που δεν σέβεται την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας, ένας εκπαιδευτικός που δεν σέβεται την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας πώς καταλήγει να είναι διευθυντής σχολείου;»

- X.X.: «Δεν ξέρω».
- Παρουσιάστρια: «Ποιος τον αξιολογεί και τον βγάζει ότι είναι άξιος να είναι Διευθυντής του σχολείου;»
- X.X.: «Προφανώς διότι κάποιοι έχουν συγκεκριμένες πλάτες».
- Παρουσιάστρια: «Δεν είναι θέμα. Είναι το σύστημα που νοσεί. Διότι δεν είναι, να μην στοχοποιήσουμε τον συγκεκριμένο άνθρωπο, είναι ως παράδειγμα. Έχουμε κι άλλα παραδείγματα. Σημαίνει ότι νοσεί το σύστημα αξιολόγησης».
- X.X.: «Κυρία Ηλιάδη πριν από μερικά χρόνια επαρέστηκα προσωπικά στα, στα εγκαίνια του Λυκείου Ακροπόλεως. Ο εκπρόσωπος του ΑΚΕΛ σε μία πρώτη σειρά, στην οποία εβρίσκονταν τριάντα - σαράντα άνθρωποι και γνωρίζετε το πρωτοκόλλο, ετοποθετήθηκε επιδεικτικά σε μία γωνία και όλοι εξέραμε το λόγο».
- Παρουσιάστρια: «Διευθυντής ποιος ήταν; Ο συγκεκριμένος;»
- X.X.: «Ο κύριος Σέπος. Σε παρατήρηση εκεί στους εκπροσώπους του Υπουργείου Παιδείας ‘Μα τι είναι αυτά τα πράγματα, τι είναι τούτη η συμπεριφορά και γιατί ανέχεστε τέτοιες συμπεριφορές;’, εισπράξαμε ένα χαμόγελο και την προσέγγιση ότι ‘Μα ξέρετε, αυτός είναι, αυτά κάμνει’ ...»
- Παρουσιάστρια: «Είναι αυτό που εισέπραξε η μαθήτριά με τη μαντήλα, με τον πατέρα της από το Υπουργείο, ‘είναι λίγο ιδιόρρυθμος αυτός ο Διευθυντής, να πας σε άλλο σχολείο να τελειώνουμε’ ας πούμε».
- X.X.: «Άρα αυτό το οποίο λέω είναι ότι τα τελευταία χρόνια όχι απλά υπάρχει μία ανοχή παρόμοιων συμπεριφορών, υπάρχει ουσιαστικά μία στήριξη παρόμοιων συμπεριφορών. Και το χειρότερο ξέρετε ποιο είναι; Διότι το γεγονός ότι αυτή η στήριξη προέρχεται από μίαν αντίληψη, η οποία μεταφράζεται σε αυτό που είπε ο κύριος Χαμπιαούρης. Μεταφράζεται δηλαδή τούτη η στρατοπεδική αντίληψη των σχολείων, τούτος ο άκρατος συντηρητισμός, τούτη η ακρότητα, ως κάτι πολύ καλό. ‘Είναι από τους καλύτερους Διευθυντές’ ...».
- Παρουσιάστρια: «‘Πρόκειται για έναν άνθρωπο που έχει αξιόλογη ιστορία στον εκπαιδευτικό τομέα και είναι ένας από τους καλύτερους μας Διευθυντές’, είπε ο Υπουργός, το έχω εδώ σε εισαγωγικά. Υπάρχει ένα θέμα που βάζουν ακροατές κύριε Χριστοφίδη. *Γιατί είναι σωστό λέει να επιτρέπονται οι μαντήλες στα σχολεία. Η Γαλλία γιατί το απαγόρευσε; είναι σύμβολο καταπίεσης των γυναικών από τον πατέρα τους στις πατριαρχικές κοινωνίες. Δεν χωρεί η μαντήλα στα σχολεία τα κυπριακά λέει, λένε ακροατές*».
- X.X.: «Αντιλαμβάνομαι ότι μία σειρά από Ευρωπαϊκές χώρες έχουν απαγορεύσει όχι την μαντήλα, αλλά την επικάλυψη του προσώπου ίσως με εξαίρεση την Γαλλία. Από κει και πέρα στις πλείστες ευρωπαϊκές χώρες

υπάρχει ανοχή στην τοποθέτηση μαντήλας. Και εμείς εδώ και χρόνια και αυτό το σημείο θα ήθελα να το κάμω, διότι ο κύριος Σέπος υπήρξε Διευθυντής σε πάρα πολλά σχολεία. Μην μου πείτε ότι σε κανένα από αυτά δεν εσουνάντησε μία μαθήτρια με μαντήλα, όταν τις βλέπουμε καθημερινά μαζί μας, είναι στις παρελάσεις...».

- Παρουσιάστρια: «Άλλος ακροατής λέει είναι αυστηρός γενικά δεν είναι ρατσιστής. Δεν διαχωρίζει αν είναι μαντήλα, γι αυτό και είπε στους μαθητές να βγάλουν τα σύμβολα σταυρούς και λοιπά, είναι αυστηρός εκπαιδευτικός όχι ρατσιστής».
- X.X.: «Επιτρέψτε μου να έχω τις αμφιβολίες μου. Αλλά εν πάση περιπτώσει για να έρθουμε στην ουσία του θέματος το τι είναι ανεκτό στα κυπριακά σχολεία είναι πολύ συγκεκριμένο. Και υπάρχει μία μεγάλη εμπειρία όπως υπάρχουν βέβαια και οι κανονισμοί των σχολείων για το πώς συμπεριφερόμαστε και μέχρι σήμερα δεν είχαμε προβλήματα, είχαμε αποφύγει να μεταφέρουμε εντός των σχολικών μας μονάδων και θρησκευτικές διαφορές και το λέω ως μία επιτυχία του εκπαιδευτικού συστήματος, δεν είχαμε τέτοιου είδους εντάσεις, δεν είχαμε τέτοιου είδους προβλήματα και ευτυχώς και ελπίζω να μην αποτελέσει αυτό το περιστατικό αφετηρία για τέτοιου είδους προσεγγίσεις. Διότι η κυπριακή κοινωνία πλέον έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Είναι αυτές οι πολιτισμικές οσμώσεις και εμείς πρέπει να το αντιληφθούμε ότι όχι απλά δεν είναι πρόβλημα για μία κοινωνία, αλλά αν αξιοποιηθούν σωστά μπορεί να αποτελέσουν τον πλούτο μιας κοινωνίας. Πολλές κοινωνίες του εξωτερικού αποτελούν φωτεινό παράδειγμα προς αυτήν την κατεύθυνση και έτσι θα πρέπει και εμείς να τις χειριστούμε. Όχι μέσα στα σχολεία μας που έχουμε σήμερα αντικειμενικά, εν δεδομένο δηλαδή δεν είναι υπό συζήτηση, ένα σημαντικό αριθμό αλλόγλωσσων μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία να πα να μετατρέψουμε είτε τα θρησκευτικά ή τα οποιαδήποτε άλλα ζητήματα...».
- Παρουσιάστρια: «Σε κατηχητικό».
- X.X.: «Σε αντικείμενο αντιπαράθεσης και ρατσισμού μέσα στα σχολεία».
- Παρουσιάστρια: «Ένας ακροατής το δίνει έτσι, περιγράφει γλαφυρά την εικόνα. Μιλούν λέει για απαγόρευση θρησκευτικών συμβόλων σε ένα περιστατικό που έγινε την ώρα του αγιασμού σε σχολείο, Λύκειο με την ονομασία Απόστολος Βαρνάβας που πιθανότατα έχει και θρησκευτικές εικόνες σε κάθε τάξη, αλλά φταίει κλασικά μόνο η μαθήτρια με την μαντήλα και είναι ακριβώς αυτό που συζητάμε και τα θετικά να πούμε κύριε Χριστοφίδη είναι η αντίδραση των παιδιών που δεν ανέχτηκαν αυτή τη συμπεριφορά. Βασικά τον εξευτελισμό της κοπέλας δημόσια».
- X.X.: «Θέλω να χαιρετίσω την στάση των μαθητών...».

- Παρουσιάστρια: «Και των καθηγητών και οι εκπαιδευτικοί αντέδρασαν από ό,τι λένε. Αρχικά το αντιμετώπισαν με αμηχανία, αλλά στη συνέχεια αντέδρασαν κάποιοι».
- Χ.Χ.: «Ναι να το χωρίσω στα δυο και θα σας πω και για τους εκπαιδευτικούς. Η αντίδραση των μαθητών ήταν κάτι πολύ θετικό. Δείχνει ότι και οι νέοι μας και κυρίως η παιδεία του τόπου έχει αντιστάσεις απέναντι σε τέτοιες συμπεριφορές και νομίζω ότι είναι η στάση των μαθητών που στο τέλος επέβαλε και την απόφαση της μετακίνησης».
- Παρουσιάστρια: «Και η δύναμη των social media, των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχω την εντύπωση».
- Χ.Χ.: «Φανταστείτε ένας Διευθυντής, απέναντι στον οποίο οι μαθητές έχουν τέτοια στάση να επαρέμενε στο σχολείο. Κάμνω τον διαχωρισμό με τους εκπαιδευτικούς, διότι έχω την εντύπωση ότι αρκετές φορές οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι πιο αποφασιστικοί. Εάν αληθεύει η είδηση, η οποία δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Πολίτης» εχτές και έχω την εντύπωση από μια διερεύνηση ότι ισχύει, ότι ήδη είχαν δοθεί δείγματα της στάσης του συγκεκριμένου Διευθυντή σε συνεδρίες που προηγήθηκαν με αναφορές και στο ποιες επέτειοι θα τιμούνται στο σχολείο και ποιες όχι και δεν υπήρξε η ανάλογη αντίδραση, ίσως αν υπήρχε η ανάλογη αντίδραση να μην εφτάναμε και σε αυτό εδώ το σημείο. Και θέλω να πω ακόμα κάτι. Την Πέμπτη, το περιστατικό έγινε την Παρασκευή. Την Πέμπτη είχα παραχωρήσει μια δημοσιογραφική διάσκεψη ως επικεφαλής του Γραφείου Παιδείας του ΑΚΕΛ που είχα, κατά την οποία είχα προειδοποιήσει ότι αυτή η προσέγγιση του Υπουργείου Παιδείας να δίδει σε μια προσπάθεια να φανούν ότι είναι αυστηροί και θα τραβήξουν τα γκέμια στα σχολεία κλπ, υπερβολική έμφαση στα ζητήματα εμφάνισης, βλεφαρίδων, αξεσουάρ και ούτω καθεξής, θα έστελλε λανθασμένα μηνύματα, από κάποιους αυτή η προσέγγιση θα τραβιόταν από τα μαλλιά και θα είχαμε ιστορίες στα σχολεία, βάζοντας στο επίκεντρο όχι τη μαθησιακή διαδικασία, αλλά την ενασχόληση με τρίχες και το μέγεθός τους. Δυστυχώς, από την πρώτη μέρα την Παρασκευή είχαμε τέτοιου είδους συμπεριφορές. Και θέλω να σας πω ότι στο συγκεκριμένο σχολείο εκδιώχθηκε μια μαθήτρια για την μαντήλα και εκδιώχθηκαν και πολλοί άλλοι αντιλαμβανόμενοι για άλλους λόγους».
- Παρουσιάστρια: «Αυτό μου λένε εδώ ακροατές, να το ψάξετε, λέει, τι γίνεται στα σχολεία που είναι Διευθυντής ο συγκεκριμένος και εντάξει μπαίνουν και ερωτήματα για το αν υπερασπιζόμαστε το θέμα της μαντήλας ή όχι, το είπα, το λέω από το πρωί. Δεν συζητάμε αν είναι σωστό ή όχι στα σχολεία μας να πηγαίνουν μαθητές με μαντήλα. Δεν είναι αυτό που συζητάμε. Συζητάμε συμπεριφορές και χειρισμό και να δούμε τους κανονισμούς».

- X.X.: «Οι απόψεις του καθενός από εμάς για το πώς πρέπει να κυκλοφορεί και περί θρησκείας είναι απόλυτα σεβαστές. Αν με ρωτήσετε και εμένα αν κάποιος πρέπει να φέρει μαντήλα προφανώς η άποψή μου είναι αρνητική. Αλλά του αναγνωρίζω το δικαίωμα. Όπως πρέπει να σας πω για χρόνια πολλά είχα την άποψη όντας μικρό παιδί ότι η γιαγιά μου κακώς εκυκλοφορούσε πάντοτε χειμώνα καλοκαίρι με την μαύρη την κουρούκλα, είχα την άποψή μου τζαι της την έλεα, αλλά αναγνώριζα το δικαίωμά της να την φέρει, τζαι την αγαπούσα το ίδιο, ανεξαρτήτως αν εφορούσεν κουρούκλα ή όχι, έτσι και τώρα πρέπει να καταλάβουμε ότι μπορούμε να έχουμε την άποψή μας βεβαίως όλοι, να λέμε την άποψή μας, αλλά δεν μπορούμε να επιβάλουμε δια πυρός και σιδήρου και μάλιστα με εξευτελιστικό τρόπο σε έναν άνθρωπο που έχει μια πεποίθηση ότι για κάποιους λόγους εγώ θέλω να έχω καλυμμένα τα μαλλιά μου είτε για λόγους παράδοσης, είτε γιατί αυτοί οι άνθρωποι θεωρούν ότι με αυτόν τον τρόπο διατηρούν τα ξεχωριστά τους εθνικά χαρακτηριστικά, είτε διότι θεωρούν ότι είναι μέρος της κουλτούρας τους και της θρησκείας τους και να στέλλουμε το μήνυμα με τη συμπεριφορά μας ότι σε αυτό το κράτος είναι πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Στο κάτω κάτω ας θυμηθούμε ότι από αρχαιοτάτων χρόνων υπήρχε η πεποίθηση ότι μέρος της κοινωνίας της αρχαίας Ελλάδας ήταν τα παιδιά που εμετέρχοντο της ελληνικής παιδείας. Έχουμε αυτούς τους ανθρώπους στα σχολεία μας, τόσα χρόνια εμεγάλωσαν στην Κύπρο, είναι εκεί, πολλές φορές μας τιμούν με τα επιτεύγματά τους...».
- Παρουσιάστρια: «Και μιλούν και καλύτερα ελληνικά από μας πολλές φορές».
- X.X.: «Θέλω να θυμίσω ότι πέρσι...».
- Παρουσιάστρια: «Και τελειώνουμε με αυτό κύριε Χριστοφίδη, είμαστε εκτός χρόνου».
- X.X.: «...τιμής ένεκεν ο Υπουργός Εσωτερικών και πολλά καλά έκαμε έδωσε υπηκοότητα σε μαθητή, ο οποίος διακρίθηκε σε παγκόσμιους διαγωνισμούς κλπ, ο οποίος δεν είχε καν την κυπριακή υπηκοότητα, αυτή θα είναι η πορεία της κυπριακής κοινωνίας, όπως είναι η πορεία όλων των κοινωνιών και είτε θα καλλιεργήσουμε την ανοχή, την εμπλοκή, τη δημιουργική ένταξη αυτών των ανθρώπων στην κοινωνία μας ή θα πάμε σε φασιστικά μοντέλα ακραίων αντιπαραθέσεων για να ικανοποιεί ο καθένας τα κόμπλεξ του, τα εθνικά, τα εθνικιστικά, τα κόμπλεξ του θρησκευτικού φανατισμού, να αυτοϊκανοποιούμαστε...».
- Παρουσιάστρια: «Ωραία».
- X.X.: «Και να παίρνουμε την κοινωνία δεκαετίες πίσω».

- Παρουσιάστρια: «Ευχαριστούμε πάρα πολύ κύριε Χριστοφίδη, καλημέρα σας. Καλή συνέχεια. Ακροατής λέει το θέμα της συμπεριφοράς του Διευθυντή είναι σοβαρό, αλλά μην το κομματικοποιείτε, βγάζοντας πολιτικούς στο ραδιόφωνο, αυτοί άλλους σκοπούς έχουν και το ξέρετε καλά. Αγαπητέ ακροατή οι κανονισμοί των σχολείων περνούν από τη Βουλή. Καλώς ή κακώς η Βουλή αποφασίζει, γι αυτό ακούμε και την άποψη των πολιτικών και στη συνέχεια θα ακούσουμε και την άποψη του κυρίου Χατζηγιάννη, του βουλευτή του ΔΗ.ΣΥ., του Προέδρου της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής. Για την συνέχεια θα πάμε να κάνουμε για συζήτηση για το Κυπριακό...».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ #6

- Παρουσιάστρια: «Επιστρέφουμε κυρίες και κύριοι στο θέμα της συμπεριφοράς του Διευθυντή Λοΐζου Σέπου σε μαθήτρια με μαντήλα. Δίνουμε το λόγο στον Κυριάκο Χατζηγιάννη. Είναι Βουλευτής του Δημοκρατικού Συναγερμού, Πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής. Κύριε Χατζηγιάννη καλημέρα, καλή εβδομάδα».
- Κυριάκος Χατζηγιάννης, Βουλευτής ΔΗ.ΣΥ, Πρόεδρος Επ. Παιδείας της Βουλής: «Καλημέρα σας».
- Παρουσιάστρια: «Ποια είναι η θέση σας σε σχέση με το περιστατικό με τη μαθήτρια που πήγε στο σχολείο της με μαντήλα και εκδιώχθηκε από τον Διευθυντή της, ενώ πέρσι πρόπερσι πήγαινε χωρίς πρόβλημα;».
- Κ.Χ.: «Εμείς από την πρώτη στιγμή έχουμε καταδικάσει αυτήν την ενέργεια του Διευθυντή και ως εκ τούτου δεν μπορεί να γίνομεν απλοί θεατές μιας τέτοιας ενέργειας. Θεωρώ ότι διεξήχθηκε ή δόθηκε οδηγία για να γίνει έρευνα. Αυτή η έρευνα θα πρέπει να καταγράψει κάτω τι ακριβώς έχει συμβεί και στη συνέχεια τα πορίσματα να αξιολογηθούν με τρόπο που όπου είναι δυνατόν και εμπεριέχουν και κάποιο αδίκημα αυτό θα πρέπει να το επιληφθεί η Γενική Εισαγγελία».
- Παρουσιάστρια: «Ναι. Εκπαιδευτικοί με τέτοια συμπεριφορά έχουν θέση στα σχολεία μας, είτε στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης, είτε στα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης, είτε γενικά στο εκπαιδευτικό σύστημα.».
- Κ.Χ.: «Να πούμε ότι οι Κανονισμοί Λειτουργίας της Μέσης Εκπαίδευσης που κάποιοι άκουσα τουλάχιστον τελευταίες μέρες ότι υπάρχει κενό στη νομοθεσία είναι εκτός τόπου και χρόνου. Η Νομοθεσία μας είναι απόλυτη, η Νομοθεσία μας είναι τόσο εκσυγχρονισμένη, στους Κανονισμούς έχουμε συμπεριλάβει όλες τις πρόνοιες που αφορούν την αποδοχή του διαφορετικού, καθώς επίσης και τις διεθνείς συμβάσεις. Ως εκ τούτου, ένας ο οποίος βρίσκεται και μάλιστα Διευθυντής σε ένα σχολείο, δεν μπορεί σε καμία, μα καμία, μα καμία περίπτωση να ισχυρίζεται ότι υπάρχει κενό στη

Νομοθεσία. Τόσο το θέμα της στολής, όσο το θέμα και της αποδοχής των συμβόλων ή του διαφορετικού, καθώς επίσης όπως και με τα σύμβολα, αυτά είναι όλα εγκατεστημένα στους Κανονισμούς. Το να εισέρχεται κάποιος όμως με δικές του εκτιμήσεις, ή ερμηνείες ή παρερμηνείες θα έλεγα της Νομοθεσίας και των Κανονισμών, αυτό νομίζω είναι σε άλλη σφαίρα διαχείρισης και η διαχείριση αυτή εναπόκειται καθαρά από πλευράς του εργοδότη να θέσει τάξη σε τέτοιου είδους συμπεριφορές».

- Παρουσιάστρια: «Ένας ακροατής λέει, ήσασταν από τους πρώτους που ενοχληθήκατε για μαθήτριά που φορούσε μαντήλα σε σχολείο, το 2010 είχατε υποβάλει σχετική ερώτηση στη Βουλή;»
- Κ.Χ.: «Και στο παρελθόν είχα, το θέμα της μαντήλας έχει δυο πτυχές: σίγουρα από την πτυχή του ανθρώπινου δικαιώματος ότι πρέπει να υπερασπιστούμε το δικαίωμα του πολίτη ή το δικαίωμα του ατόμου και στη συγκεκριμένη περίπτωση το δικαίωμα του μαθητή...».
- Παρουσιάστρια: «Σας χάνουμε κύριε Χατζηγιάννη. Πρέπει να επαναλάβετε την τελευταία σας φράση... [δεν ακούγεται ο κ. Χατζηγιάννης]. Τον έχουμε χάσει, όχι τον χάνουμε. Τον έχουμε χάσει. Λοιπόν, διαβάζω μηνύματα Ανδρέα Ταπά μέχρι να τον ξανακαλέσεις. *Ο πρώτος που έχει ενοχληθεί για μαθήτριά που φορούσε μαντήλα στο σχολείο ήταν ο βουλευτής του ΔΗ.ΣΥ και σημερινός Πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής ο κ. Χατζηγιάννης. Με ερώτησή του στην Βουλή τον Απρίλη του 2010, είναι αυτό το ερώτημα που έθεσα και δεν καταφέραμε να πάρουμε απάντηση από τον κύριο Χατζηγιάννη. Άλλος λέει Το θέμα της μαντήλας και της απαράδεκτης συμπεριφοράς δεν είναι θέμα κανονισμών, αλλά της ευαισθησίας και της σωστής προσέγγισης της κοινωνίας μας σε αυτά τα θέματα που όλοι μας πρέπει αν γινόταν να κάτσουμε στα θρανία. Γι αυτό, άνθρωποι με επιστημονική κατάρτιση και σωστό λόγο να αφυπνίσουν την κοινωνία μέσα από το ράδιο. Αγαπητέ ακροατή είναι και το θέμα της Γαλλίας που το βάζουν πολλοί ακροατές. Θα το ακούσετε στη συνέχεια. Επειδή έχει απαγορευθεί η μαντήλα στα σχολεία τα γαλλικά, γι αυτό και κάποιοι το παραλληλίζουν με την Κύπρο. Άλλος ακροατής λέει: Και επιπλέον πως το κάθε κόμμα αντιλαμβάνεται ή προτείνει την ενσωμάτωση των προσφύγων με θέμα το πολιτισμικό κοινωνικό τους υπόβαθρο. Άλλος ακροατής λέει Οι συμπεριφορές είναι σχετικές και διάφορες. Κάποτε έπεφτε και ράβδος και τι έγινε δηλαδή; Τόσο ευαίσθητοι γίναμε; Ε να αρχίσουμε να δέρνουμε τα κοπελλούθκια μας στο σχολείο αγαπητέ ακροατή. Να επιστρέψουμε στο παρελθόν στο 1960. Κύριε Χριστοφίδη αυτά τα κορίτσια φοράνε μαντήλες γιατί τους το επιβάλλουν οι μουσουλμάνοι πατέρες τους, λέει άλλος. Αυτό έπρεπε να συζητάμε. Εάν στα σχολεία επιτρέπεται ένα σύμβολο καθαρά έμφυλης ρατσιστικής νοοτροπίας, η μαντήλα. Είναι άλλο θέμα αυτό όμως*

αγαπητέ ακροατή. Γι αυτό είπα πριν. Άλλο θέμα εάν πρέπει να φοράνε στο σχολείο, να επιτρέπεται στο σχολείο η μαντήλα ή ξερω γω αύριο θα έρθει ένα παπαδάκι, ένας δόκιμος μοναχός ξερω γω, να φορήσει το ράσο του κλπ. Αυτό είναι άλλο θέμα και άλλο θέμα η συμπεριφορά, η διαχείριση και όλα αυτά. *Το θέμα της συμπεριφοράς του Διευθυντή είναι σοβαρό, αλλά να μην το κομματικοποιήσετε.* Αυτό το είπαμε. Και *προσωπική μαρτυρία, λέει, Παλαιστίνιος φίλος έστειλε το παιδί του για φοίτηση σε Λύκειο της Λευκωσίας, το παιδί φορούσε μαντήλα, ο συγκεκριμένος Διευθυντής τον κάλεσε και του είπε 'ξέρετε καλύτερα να φύγετε το παιδί σας από το σχολείο, διότι εδώ έχουμε ΕΛΑΜ και ποτέ δεν ξέρεις τι θα γίνει, μπορεί κάποιος να την σπρώξει από τις σκάλες' και ο άνθρωπος πήρε το παιδί του άρον άρον και το έγραψε σε άλλο σχολείο της Λευκωσίας.* Έρχονται διάφορα μηνύματα, διάφορες μαρτυρίες προσωπικές. Δεν ξέρουμε αν είναι αληθείς ή όχι. Αληθινές ή όχι. Λοιπόν, ξαναέχουμε στην τηλεφωνική μας γραμμή τον κύριο Χατζηγιάννη. Λέγατε κύριε Χατζηγιάννη για το τι έγινε το 2010, όταν είχατε γράψει το θέμα, είχατε υποβάλει ερώτηση στη Βουλή για το θέμα της μαντήλας».

- Κ.Χ.: «Δεν ξέρω μέχρι πού έχω ακουστεί».
- Παρουσιάστρια: «Δεν ακούσαμε τίποτα από την τοποθέτησή σας».
- Κ.Χ.: «Κατ' αρχάς, θέλω να απολογηθώ, ότι είναι εξαιτίας μου η διακοπή».
- Παρουσιάστρια: «Δεν έχει πρόβλημα. Εντάξει. Συμβαίνουν».
- Κ.Χ.: «Το θέμα έχει δυο πτυχές. Όσον αφορά την υπεράσπιση του ατομικού δικαιώματος ως προς την αποδοχή του τι θέλει κάποιος να φοράει ή να φέρει μαζί του ως προς την προέλευσή του ή την θρησκεία του κλπ αυτό είναι απόλυτο δικαίωμα, το οποίο θα πρέπει να διασφαλίσουμε. Και για την Κύπρο έχει ιδιαίτερη σημασία. Το να ακούγεται και κυρίως στο εξωτερικό επίσης το δικαίωμα μέσα από και συγκεκριμένα την περίπτωση της μαντήλας να μην θυματοποιείται ή να μην γίνεται θύμα διάκρισης, να στιγματοποιείται ένα παιδάκι γιατί φέρει μια μαντήλα. Αυτή είναι η ισορροπία του τρόμου. Αυτός ο Νόμος λέει ξεκάθαρα ότι το δικαίωμα και είναι εντελώς διαφορετικό αυτό το θέμα, το δικαίωμα στην προκειμένη περίπτωση κάποιος να φέρει με μαντήλα, θα πρέπει να είναι απόλυτα διασφαλισμένο και ως τέτοιο θα πρέπει να το διαχειριζόμαστε. Και πολύ δε περισσότερο τα σχολεία μας».
- Παρουσιάστρια: «Ναι ωραία. Τώρα, πώς είδατε την κίνηση του Υπουργού να φωτογραφηθεί με το θύμα και τον θύτη δίπλα δίπλα και να δηλώσει ότι το θέμα θεωρείται λήξαν πριν ολοκληρωθεί η έρευνα»;
- Κ.Χ.: «Ναι, εντάξει, η έρευνα, εμείς περιμένουμε την έρευνα να δούμε τι έχει γίνει και ως τέτοια θα είναι και η δική μας συμπεριφορά. Είναι μια απόφαση από πλευράς του Διευθυντή, ο οποίος ουσιαστικά είναι καθαρά

θέμα καταπάτησης του δικαιώματος ενός παιδιού, είναι καταπάτηση των κανονισμών του σχολείου. Περιμένουμε την έρευνα. Δεν μπορεί το θέμα να είναι λήξαν από τη στιγμή που η έρευνα δεν έχει ολοκληρωθεί. Ως εκ τούτου, έστω κι αν έχουν γίνει προσπάθειες, ούτως ώστε να αμβλυθεί το θέμα ή το κλίμα στο σχολείο που είναι απαραίτητα αυτά, δεν μπορεί να υπάρχει μια πολεμική ή να είναι πληγωμένο το παιδί, η μαθήτριά και να έχουμε και από την άλλη ενδεχόμενο ο εκπαιδευτικός να είναι σε σύγκρουση με το παιδί. Το κλίμα θα πρέπει να καλλιεργηθεί, σωστά έχουν γίνει κάποιες ενέργειες...».

- Παρουσιάστρια: «Ένας εκπαιδευτικός όμως με προϊστορία, ας πούμε, λέει ότι ο Ρίτσος είναι συμμορίτης Κουμμουνιστής να μην διδάσκεται στα σχολεία. Η 1^η του Οκτώβρη, η μέρα της Ανεξαρτησίας δεν γιορτάζεται, γιατί έχει θέμα με την ανεξαρτησία. Το Πολυτεχνείο είναι μύθος. Και ούτω καθεξής. Και τον μεταθέτουμε, τον μετακινούμε στα Ινστιτούτα, στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης. Τον τιμωρούμε; Είναι τιμωρία τα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης;»
- Κ.Χ.: «Εντάξει, δεν μπορώ να ξέρω την μετάθεσή του και τι του αναθέτουμε. Εν πάση όμως περιπτώσει, θα πρέπει να δούμε τι προβλέπεται στους κανονισμούς ως επίπτωση και ανάλογη θα πρέπει να είναι και η απόφαση σχετικά με την, γιατί μια απλή μετάθεση αντιλαμβάνεστε είναι απλώς για να περάσουμε παρακάτω».
- Παρουσιάστρια: «Ναι, αλλά αφότου τον έχει ξεπλύνει ο Υπουργός λέγοντας ότι είναι ένας από τους καλύτερους μας. Φανταστείτε οι άλλοι Διευθυντές, άμα αυτός είναι ένας από τους καλύτερους μας».
- Κ.Χ.: «Δεν θεωρώ ότι μπορεί να υπάρξει ο χαρακτηρισμός του καλύτερου από την άποψη ότι έχει συμπεριφερθεί με αυτό τον τρόπο στη βάση όμως επαναλαμβάνω, όπως και γραπτώς έχω ανακοινώσει, κατ' αρχήν η συμπεριφορά αυτού του εκπαιδευτικού είναι καταδικαστέα. Δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή, έστω κι αν διεξάγεται ακόμη έρευνα. Νομίζω τα στοιχεία ήταν αρκετά που από την στιγμή που απαίτησε από κάποιο άτομο να αφαιρέσει την μαντήλα, αύριο μπορεί να απαιτήσει να αφαιρέσει τον σταυρό, μεθαύριο μπορεί να απαιτήσει να αφαιρέσει...».
- Παρουσιάστρια: «Μα τους το είπε των παιδιών, τους είπε όλα τα σύμβολα τα θρησκευτικά. Και σταυρούς και κομποσχοίνια και όλα. Μετά το επεισόδιο με την μαντήλα πήγε στα παιδιά και στα υπόλοιπα και τους είπε βγάλτε σταυρούς, κομποσχοίνια, όλα».
- Κ.Χ.: «Όχι. Επαναλαμβάνω. Να περιμένουμε το αποτέλεσμα της έρευνας. Δεν μπορεί να πάει στα μουλωχτά. Η διαφάνεια, η οποία πλέον επικρατεί στη λειτουργία των σχολείων μας, αυτό θέλαμε όλοι, το δημοκρατικό σχολείο. Είναι ακριβώς για να αυτό-διορθώνονται κάποια πράγματα. Και

πρέπει όλοι μας να είμαστε πολύ προσεκτικοί. Δεν λειτουργούν τα πράγματα όπως το παρελθόν που τα βάζαμε κάτω από το χαλί. Έγινε αυτή η πράξη. Αυτή η πράξη δεν ήταν σωστή, δεν ήταν με βάση τους κανονισμούς και ως τέτοια θα πρέπει να αντιμετωπιστεί. Θα πρέπει να αντιμετωπιστεί στη βάση το τι μπορούσε και τι δικαιούτουν να κάμει ο Διευθυντής. Και από ένα Διευθυντή, επειδή δεν είναι όλοι οι Διευθυντές, δεν έχουν την ίδια συμπεριφορά. Έχει Διευθυντές που χαρακτηρίζονται από άψογη ποιότητα, πίστη στους κανονισμούς...».

- Παρουσιάστρια: «Ναι, εννοείται. Η πλειοψηφία, δεν είναι αυτή η πλειοψηφία...;»
- Κ.Χ.: «Αυτές όμως οι ελάχιστες εξαιρέσεις, μα ελάχιστες εξαιρέσεις θα πρέπει να τίθενται στο περιθώριο, επαναλαμβάνω όχι με απλές μεταθέσεις για χάρη του να πούμε ότι κάτι κάναμε».
- Παρουσιάστρια: «Ναι. Ευχαριστούμε πάρα πολύ κύριε Χατζηγιάννη, καλημέρα, καλή συνέχεια».
- Κ.Χ.: «Να' στε καλά, ευχαριστώ πάρα πολύ».
- Παρουσιάστρια: «Ακροατής λέει *Στην Γαλλία δεν έχει απαγορευτεί η μαντήλα, αλλά η μπούρκα που καλύπτει όλο το πρόσωπο. Και ακόμα και για αυτό πέρσι δέχτηκε συστάσεις για αναθεώρηση από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Δεν το ξέρω αυτό αγαπητέ ακροατή. Θα το ψάξω και θα επανέλθω. Δίνουμε τώρα τον λόγο στον Παναγιώτη Σταυρινίδη είναι ακαδημαϊκός, Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Κύριε Σταυρινίδη καλημέρα, καλή εβδομάδα*».
- Παναγιώτης Σταυρινίδης, Ακαδημαϊκός: «Καλημέρα, καλή βδομάδα».
- Παρουσιάστρια: «Τι προσέχει ένας ακαδημαϊκός, ένας ψυχολόγος από το περιστατικό με τη μαθήτριά με την μαντήλα. Ποια τα σημεία που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από αυτή την ιστορία;».
- Π.Σ.: «Ενδιαφέρον έχουν όλα τα στοιχεία αυτού του περιστατικού. Σίγουρα όχι ευχάριστα, με έναν ευχάριστο τόνο. Αλλά δείχνουν για μια ακόμα φορά ότι ως κοινωνία δεν βαδίζουμε προς μια σωστή κατεύθυνση. Όταν σ' έναν από τους σημαντικότερους θεσμούς αυτόν της παιδείας συναντάμε τέτοια περιστατικά στο επίπεδο της διεύθυνσης ενός σχολείου και μετά να σας πω την αλήθεια και λίγο στο κομμάτι της διαχείρισης από την πλευρά του Υπουργείου, όλο αυτό το σκηνικό να στεκόμαστε και φωτογραφίζουμε την κοπελιά μαζί αγκαλιά για να δείξουμε ότι τέλος καλό, όλα καλά, με ένα επιτρέψτε μου λίγο colonial αποικιοκρατικό τρόπο που δείχνουν ότι δεν έχουμε ωριμάσει ως κοινωνία, δεν είμαστε μια κανονική ευρωπαϊκή χώρα, είμαστε μια περίεργη κατάσταση που συμβαίνουν πράγματα που δεν μας τιμούν, μέσα στα σχολεία μας, μέσα στην εκπαίδευση και μετά ο τρόπος

που τα χειριζόμαστε είναι τέτοιος που μάλλον προσθέτουν στο στοιχείο της γελοιότητας, για να μην πω κάτι πιο άσχημο».

- Παρουσιάστρια: «Κάποιοι διερωτώνται γιατί τόσοσ ντόρος για το θέμα της μαντήλας, σύμβολο καταπίεσης των γυναικών από τον πατέρα και φέρνουν ως παράδειγμα την Γαλλία, αλλά και άλλες χώρες της Ευρώπης τώρα το ψάχνω, το βρήκα στο ΒΗΜΑ και η Ολλανδία και το Βέλγιο και η Δανία και ο Καναδάς, άλλες έχουν απαγορεύσει την μαντήλα, άλλες την μπούρκα και αναλόγως, γιατί στην Κύπρο να επιτρέπεται και να μην απαγορευθεί και στα σχολεία μας;».
- Π.Σ.: «Αυτή να ξέρετε είναι πολύ μεγάλη συζήτηση. Όποτε θέλετε μπορούμε να την ανοίξουμε και να την δούμε διεξοδικά...».
- Παρουσιάστρια: «Δεν είναι αυτό που συζητάμε σήμερα».
- Π.Σ.: «Καθόλου. Δεν έχει τίποτα να κάνει με αυτό. Όποτε θέλετε μπορούμε να το κάνουμε και να το δούμε αναλυτικά το τι συμβαίνει σε πάρα πολλές χώρες, γιατί έχει συμβεί, με ποιο τρόπο έχουν νομοθετήσει και το πότε έχει εφαρμοστεί και ούτω καθεξής. Η ιδιάζουσα κατάσταση εδώ ήταν πολύ απλή και πάρα πολύ ξεκάθαρη. Ο συγκεκριμένος Διευθυντής επέβαλε κάτι το οποίο δεν έπρεπε να επιβάλει, λειτούργησε με ένα τρόπο ιδιαίτερα αυταρχικό και στην συνέχεια στην προσπάθειά του να σώσει το πράγμα, στάθηκε πίσω από τα θρησκευτικά σύμβολα. Αν το πρόβλημα του κυρίου Διευθυντή ήταν όντως τα θρησκευτικά σύμβολα είμαι βέβαιος ότι είχε πάρα πολλά χρόνια στην σταδιοδρομία του να χειριστεί το θέμα των θρησκευτικών συμβόλων χριστιανικών, μουσουλμανικών, ινδουιστικών και άλλων, τα οποία είναι μέσα στα σχολεία μας, περιφέρονται, γίνονται κομμάτι της εκπαίδευσης, γίνονται κομμάτι της εθνικής παιδείας, αλλά κανέναν δεν ενοχλούν. Συνεπώς, όλη αυτή η υποκρισία νομίζω πρέπει να σταματήσει. Το πρόβλημα του...».
- Παρουσιάστρια: «Επικαλέστηκε κανονισμό που λέει ότι δεν πρέπει κάποιος να έχει καλυμμένο το κεφάλι και είπε ο ίδιος ‘εγώ ζήτησα από την μαθήτριά ότι πρέπει να αφαιρέσει την μαντήλα, μου είπε θα μιλήσει με τον πατέρα της, τι φταίω εγώ που οι προηγούμενοι Διευθυντές δεν εφαρμόσαν τον Νόμο και δυο χρόνια δεν σου έλεγε κανείς τίποτε; Εγώ εφαρμόζω τους κανονισμούς. Τα μάτια μου δεν μπορώ να τα κλείσω. Ο Νόμος λέει ακάλυπτο κεφάλι’».
- Π.Σ.: «Και στη συνέχεια προεκτάθηκε στο θέμα των θρησκευτικών συμβόλων και βγάλτε τα σταυρουδάκια και βγάλτε τα κομποσχοίνια και όλα αυτά, τα οποία ξέρουμε ότι δεν ενοχλούσαν ποσώς μέχρι την ημέρα που έγινε το συγκεκριμένο συμβάν. Επαναλαμβάνω, προφάσεις είναι όλα αυτά. Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι μια κλασική περίπτωση, όπου ένας άνθρωπος, ο οποίος βρίσκεται σε θέση εξουσίας επιβάλλεται σε ένα

μαθητή, σε έναν ανήλικο, σε μια μαθήτρια, η οποία βρίσκεται σε μειονεκτική θέση, πολιτισμικά σε μια προσπάθεια, η ίδια, προσαρμογής, ελπίζω κι εύχομαι η ίδια και η οικογένειά της να τα καταφέρουν όσο καλύτερα μπορούν σε αυτόν τον πελλότοπο κι απ' εκεί και πέρα ό,τι είχαμε ακούσει ήταν στο πλαίσιο μιας, επιτρέψτε μου, κακόγουστης επικοινωνιακής διαχείρισης. Δεν είχε τίποτα να κάνει με το ότι είχε καλυμμένο το κεφάλι η συγκεκριμένη μαθήτρια. Είχε να κάνει με ένα στοιχείο πολιτισμικής επιβολής και αν προεκταθεί λίγο περισσότερο ρατσιστικών στοιχείων».

- Παρουσιάστρια: «Έρχονται πολλά μηνύματα ακροατών με έτσι σημαντικές επισημάνσεις, όπως είναι, *Τα σχολεία μας, τα οποία είναι γεμάτα με ιερωμένους, λέει, υπάρχουν εξομολογητήρια, υπάρχουν εκκλησάκια, μπαινοβγαίνουν οι παπάδες χωρίς κανένα έλεγχο, αυτό το θέμα πρέπει να το θίξετε, άλλος λέει, Θα δικάσετε τώρα τον κύριο Σέπο για τις πολιτικές του πεποιθήσεις; Αυτές είναι, αν σας αρέσουν, ρωτήστε τον να σας τις εξηγήσει. Άλλος λέει, Ο πρώτος που θα έπρεπε να ενοχληθεί για την μαντήλα ήταν η ίδια η μαθήτρια διότι την υποχρέωνε ο πατέρας της να την φορεί και άλλος λέει να σχολιάσουμε την αντίδραση των μαθητών, είναι από τα θετικά της νέας γενιάς».*
- Π.Σ.: «Τη θέση της μαθήτριας να επιτρέψουν μερικοί ακροατές να την αφήσουμε για την ίδια την μαθήτρια και να μην την εκθέσουμε ξανά σε αυτόν τον κανιβαλιστικού τύπου δημόσιο τρόπο. Ας αφήσουμε την ίδια να νιώθει όπως νιώθει για το πώς πρέπει να εμφανίζεται στο δημόσιο χώρο. Αυτό είναι ένα κομμάτι και πρέπει να το αφήσουμε ως εκεί. Κανείς δεν ξέρει αν για τη συγκεκριμένη κοπελιά αυτό ήταν ένα στοιχείο επιβολής ή ελεύθερης βούλησης. Και εκεί πρέπει να μείνει για εμάς. Δεν μας αφορά οτιδήποτε άλλο. Σε ό,τι αφορά τη συζήτηση για την, νομίζω μερικά από τα σχόλια μπορούν να ενταχθούν μέσα στο πλαίσιο της ευρύτερης κοσμικότητας του σχολείου και της παιδείας, αν πρέπει να διέπεται, να χαρακτηρίζεται από οτιδήποτε θρησκευτισμό, επιτρέψτε μου την νεολογία, ή όχι. Η άποψή μου είναι όχι και σε ό,τι αφορά ακόμη και την κυρίαρχη θρησκεία. Πολλά από τα σχολεία μας θυμίζουν περισσότερο μοναστήρια παρά χώρους διαπαιδαγώγησης, εκπαίδευσης και παιδείας. Αν λοιπόν τίθεται ένα ζήτημα για το ότι υπάρχει κάποιου είδους προσηλυτισμός μέσα στα σχολεία νομίζω είναι πάρα πολύ ξεκάθαρο ότι αυτό συμβαίνει πολύ περισσότερο μέσα στα πλαίσια αυτού που πολύ καταλαβαίνουν ως λεγόμενη χριστιανική παιδεία. Τα παιδιά πρέπει να πηγαίνουν στο σχολείο για πολύ απλούς, αλλά ξεκάθαρους λόγους. Για να μαθαίνουν γράμματα, να κοινωνικοποιούνται, να διαμορφώνουν ανθρώπινες σχέσεις, να γίνονται καλύτεροι άνθρωποι. Αν νομίζουμε ότι

πρέπει να πηγαίνουν στα σχολεία για να τους εντάξουμε μέσα στο πλαίσιο, το οποίο εμείς θεωρούμε ως κυρίαρχο, είτε αυτό είναι το χριστιανικό, είτε αυτό είναι το ελληνικό, είτε αυτό είναι οτιδήποτε άλλο εμείς, εμείς θεωρούμε ως κυρίαρχο, αυτή είναι μια λάθος, πολύ λάθος, πάρα πολύ λάθος προσέγγιση. Τώρα το αν ο συγκεκριμένος επειδή, άκουσα και ένα άλλο σχόλιο το οποίο είπατε, Διευθυντής «καταδικάζεται» εντός εισαγωγικών σήμερα για τις πολιτικές του θέσεις, κατηγορηματικά όχι. Αλίμονο αν συνέβαινε κάτι τέτοιο».

- Παρουσιάστρια: «Ούτε καταδικάζεται, ούτε δικάζεται».
- Π.Σ.: «Κανέννας, κανέννας».
- Παρουσιάστρια: «Απλώς, ναι, με αφορμή αυτό συζητούμε...».
- Π.Σ.: «Αυτό, το οποίο έχει συμβεί ήταν μια ξεκάθαρη πράξη επιβολής πάνω σε ένα πιο αδύναμο άνθρωπο, ανήλικο, ο οποίος δεν είχε τη δυνατότητα να αμυνθεί και να υπερασπιστεί αυτό που είτε το ίδιο το παιδί, είτε η οικογένειά του θεωρούν ως πολιτισμικό τους στοιχείο. Αυτό ήταν το ζήτημα. Από εκεί και πέρα όταν το πήραμε μετά ή όπως το πήραν κάποιοι στο ζήτημα της κοσμικεύσης ή της κοσμικότητας και των μη θρησκευτικών συμβόλων μέσα στα σχολεία, επιτρέψτε μου να πω ότι ήταν στην καλύτερη περίπτωση αφέλεια, στη χειρότερη βαθιά ανοητο και υποκριτικό».
- Παρουσιάστρια: «Ναι. Και είναι και μια άλλη συζήτηση. Το συγκεκριμένο περιστατικό κύριε Σταυρινίδη προκάλεσε μια μεγάλη συζήτηση. Θα αφήσει κάτι θετικό στην κοινωνία μετά από όλο αυτό το διάλογο που έγινε;».
- Π.Σ.: «Το ελπίζω, δεν είμαι βέβαιος σε αυτόν τον τόπο ότι θα συμβεί, το ελπίζω. Αν θα αφήσει κάτι, ας αφήσει το ότι πρέπει να ξανανοίξει η συζήτηση για τη διαφορετικότητα, την πολυπολιτισμικότητα, την ανοχή, την αποδοχή, την ένταξη, την διαφορετικότητα...».
- Παρουσιάστρια: «Το σχολείο. Τι σχολείο θέλουμε, τι χαρακτήρα έχουν τα σχολεία μας».
- Π.Σ.: «Που ναι, και αυτό είναι ένα ζήτημα. Και να σταματήσουμε επιτέλους, τουλάχιστον κάποιοι να θεωρούμε ότι κάποιος που πηγαίνει σήμερα στο δημόσιο σχολείο πηγαίνει περίπου για να τον πλάσουν μέσα στα λεγόμενα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη. Αυτό είναι μια βαθιά ανοησία. Κι αν συνεχίσουν κάποιοι να το πράττουν να ξέρουν ότι δεν θα βγάλουν ούτε σωστούς ανθρώπους, ούτε ανθρώπους που θα διαπρέψουν στο πεδίο των επιστημών, των τεχνών ή άλλων πραγμάτων, αλλά θα τους δημιουργήσουν πάρα πολλά συμπλέγματα και ανασφάλειες. Το θέλουν αυτό; Δεν ξέρω».
- Παρουσιάστρια: «Είναι ένα ερώτημα. Υπάρχει και ένα άλλο τραγικό αυτή τη φορά περιστατικό. Που είναι και πολύ ευαίσθητο δεν ξέρω και πώς να το μεταφέρω. Ένα 14χρονο αγόρι έχασε τη ζωή του...».

2. Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», χωρίς ο οργανισμός να διασφαλίσει σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και την επαγγελματική δραστηριότητα του Διευθυντή σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης, κ. Λοΐζου Σέπου, για τον οποίον έγινε αναφορά, κατά παράβαση του **Κανονισμού 21(3)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Ισχύουν τα γεγονότα του υποστοιχείου 1.

3. Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», κατά τη διάρκεια του οποίου ο Διευθυντής σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης, κ. Λοΐζος Σέπος, ο οποίος αναφέρθηκε στο πρόγραμμα, δεν απήλαυσε δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς, κατά παράβαση του **Κανονισμού 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Ισχύουν τα γεγονότα του υποστοιχείου 1.

4. Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», χωρίς αυτό να χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, αναφορικά με κοινωνικό θέμα που απασχόλησε την κοινή γνώμη, κατά παράβαση του **άρθρου 26(2)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα).

Συγκεκριμένα, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, η παρουσιάστρια Κατερίνα Ηλιάδη και οι καλεσμένοι της (μέσω τηλεφωνικών παρεμβάσεων), σχολίασαν εκτενώς το περιστατικό που έλαβε χώρα στο Λύκειο Αποστόλου

Βαρνάβα Λευκωσίας, μεταξύ του Διευθυντή του σχολείου και της μαθήτριας που φορούσε μαντήλα και τη μετακίνηση του Διευθυντή που ακολούθησε και εξέφρασαν τις θέσεις και απόψεις τους για τον τρόπο χειρισμού του περιστατικού από τον Διευθυντή του σχολείου, αλλά και για θέσεις και ενέργειες του ίδιου στο παρελθόν. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αναγνώστηκαν και σχολιάστηκαν μηνύματα ακροατών για το θέμα.

Εντούτοις, παρόλον ότι το θέμα απασχόλησε σχεδόν το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος, δεν παρουσιάστηκαν οι θέσεις και οι απόψεις του Διευθυντή του σχολείου, κ. Λοΐζου Σέπου, ως του άμεσα εμπλεκόμενου ατόμου, σε σχέση με το επεισόδιο μεταξύ του ίδιου και της μαθήτριας, αλλά και σε σχέση με άλλες εκτενείς αναφορές και κατηγορίες που ειπώθηκαν τόσο από την παρουσιάστρια, όσο και από τους καλεσμένους και τους ακροατές και αφορούσαν τον ίδιο, ενέργειες και/ή τυχόν παραλείψεις του.

Ισχύουν τα γεγονότα του υποστοιχείου 1.

Ο οργανισμός, με επιστολή της Δικηγόρου του κ. Κάλιας Γεωργίου (Κάλια Γεωργίου Δ.Ε.Π.Ε), η οποία λήφθηκε στα γραφεία της Αρχής στις **20.12.2019** (και η οποία φέρει την ημερομ. **19.4.2019** προφανώς εκ παραδρομής) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄) ανέφερε ότι επιθυμεί να υποβάλει τις θέσεις του προσωπικώς, ενώ ζήτησε επίσης όπως επιθεωρήσει τον διοικητικό φάκελο.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **9.1.2020** (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄), κάλεσε τον οργανισμό όπως εμφανιστεί στα γραφεία της στις **14.1.2020** και ώρα **11:00π.μ.** για επιθεώρηση του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης στην παρουσία αρμόδιου Λειτουργού της Αρχής.

Στις **14.1.2020**, η υπάλληλος του οργανισμού κ. Αγάθη Μουσκή παρουσιάστηκε στα γραφεία της Αρχής και προέβηκε σε επιθεώρηση του διοικητικού φακέλου της υπόθεσης.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **19.11.2020 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ΄)** σε σχέση με τις υποθέσεις με αρ. φακ. **88/2019(17) και 59/2020(17)**, ενημέρωσε τον οργανισμό ότι λόγω της σοβαρής κατάστασης που έχει δημιουργηθεί εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού και με σκοπό την τήρηση όλων των απαιτούμενων μέτρων για προστασία της υγείας των μελών και του προσωπικού της Αρχής, καθώς επίσης των εκπροσώπων των οργανισμών, δεν προχώρησε στον προγραμματισμό εξέτασης των υποθέσεων στις οποίες ο οργανισμός επιθυμεί να παραθέσει τις θέσεις του προσωπικώς, ενώ και λόγω της μεγάλης αύξησης κρουσμάτων COVID – 19 στην κοινότητα, οι συνεδρίες της διεξάγονται – ως επί το πλείστον – μέσω τηλεδιασκέψεων. Ως εκ τούτου και με στόχο την επιτάχυνση των διαδικασιών των ως άνω υποθέσεων, η Αρχή, τονίζοντας ότι σε καμία περίπτωση δεν αναιρεί ή αμφισβητεί το θεμελιώδες δικαίωμα του για φυσική παρουσία και προφορική ακρόαση, κάλεσε τον οργανισμό όπως την ενημερώσει γραπτώς και εάν είναι δυνατόν μέχρι την Τρίτη 24 Νοεμβρίου 2020, κατά πόσο ειδικά για αυτή τη δύσκολη για όλους περίοδο και μέχρι οι συνθήκες να το επιτρέψουν, θα μπορούσε να αποδεχτεί την εισήγηση όπως ασκήσει το δικαίωμα ακρόασης γραπτώς με την υποβολή, εκ μέρους του, γραπτών παραστάσεων.

Ο οργανισμός, με επιστολή του Οικονομικού του Διευθυντή κ. Χάρη Νικολαΐδη ημερομ. **23.11.2020 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ΄)** με θέμα «**Αρ. Φακ. 59/2020(17)**» ανέφερε ότι αντιλαμβάνονται τα δεδομένα λόγω πανδημίας, εντούτοις προτιμούν να αναμένουν μέχρι να το επιτρέψουν οι συνθήκες για να γίνει προφορική ακρόαση.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **10.12.2020 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε΄)** και αναφερόμενη και στις δυο υποθέσεις, ήτοι αρ. φακ. **88/2019(17) και 59/2020(17)**, πληροφόρησε τον οργανισμό ότι εφόσον επιθυμεί να υποβάλει προσωπικώς τις εξηγήσεις και / ή τις παραστάσεις και / ή τις θέσεις του αναφορικά με τις ως άνω υποθέσεις, θα ειδοποιηθεί ανάλογα με ειδική επιστολή.

Στις 4.10.2021 και στο πλαίσιο της διαδικασίας προγραμματισμού των υποθέσεων για εκδίκαση, διαπιστώθηκε ότι η επιστολή του οργανισμού ημερομ. 23.11.2020 από τον οργανισμό προς την Αρχή αφορούσε αποκλειστικά και μόνο την υπόθεση με αρ. φακ. 59/2020(17). Ως εκ τούτου, σε τηλεφωνική μας επικοινωνία την ίδια μέρα με τον κ. Νικολαΐδη, του ζητήσαμε να μας διευκρινίσει κατά πόσο το αίτημα για προφορική ακρόαση ισχύει και για την υπόθεση με αρ. φακ. 88/2019(17).

Με επιστολή του ημερομ. **4.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤ')**, ο κ. Νικολαΐδης ανέφερε ότι ο οργανισμός επιθυμεί να έχει προφορική ακρόαση και για την υπό αναφορά υπόθεση με αρ. φακ. 88/2019(17).

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **5.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ζ')**, κάλεσε τον οργανισμό να παραστεί στη συνεδρία της που θα πραγματοποιηθεί την **Τετάρτη 13.10.2021** στις **15:15**, στο ξενοδοχείο Semeli, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του σε σχέση με την εν λόγω υπόθεση.

Εκ μέρους του οργανισμού, η Δικηγόρος του Κάλια Γεωργίου Δ.Ε.Π.Ε. ημερομ. **5.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Η')**, ζήτησε όπως αναβληθεί η ακρόαση για μεταγενέστερη ημερομηνία, λόγω προγραμματισμένης παρουσίας της την ίδια μέρα στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού για άλλη ακρόαση.

Η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **8.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Θ')**, ανέφερε στον οργανισμό ότι έκανε δεκτό το αίτημά του για αναβολή και τον ενημέρωσε ότι θα τον καλέσει εκ νέου να παραστεί σε μεταγενέστερη συνεδρία της για σκοπούς υποβολής των παραστάσεών του προσωπικώς για την υπό αναφορά υπόθεση.

Ακολούθως, η Αρχή, με επιστολή της ημερομ. **11.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι')**, κάλεσε τον οργανισμό να παραστεί στη συνεδρία της που θα

πραγματοποιηθεί την **Τετάρτη 27.10.2021** στις **16:15**, στο ξενοδοχείο Semeli, για να υποβάλει προσωπικώς τις παραστάσεις του σε σχέση με την εν λόγω υπόθεση.

Τέλος, με επιστολή της ημερομ. **12.10.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Κ')**, η Αρχή ενημέρωσε τον οργανισμό ότι η συνεδρία της θα πραγματοποιηθεί στα γραφεία της και όχι στο ξενοδοχείο Semeli, όπως αναφέρθηκε αρχικά.

Κατά την ενώπιον της Αρχής διαδικασία, παρέστησαν εκ μέρους του οργανισμού ο κ. Διονύσης Διονυσίου, Διευθυντής του οργανισμού και η κ. Κάλια Γεωργίου, Δικηγόρος του οργανισμού.

Η κ. Γεωργίου κατέθεσε γραπτή δήλωση του κ. Διονυσίου (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Λ')**, και ένα usb που περιείχε (α) το οπτικοακουστικό υλικό που είχε μεταδώσει ο τηλεοπτικός οργανισμός «ALPHA ΚΥΠΡΟΥ» για το θέμα και το οποίο περιλαμβάνεται στο επίμαχο πρόγραμμα «Πρωινή Επιθεώρηση» ημερομ. 9.9.2019 και (β) δημοσιεύματα που περιλαμβάνουν τις θέσεις του κ. Λοΐζου Σέπου, όπως τις εξέφρασε δημόσια σε ανύποπτο χρόνο (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Μ')**.

Η κ. Γεωργίου ανέφερε ότι παρόλον ότι δεν ήταν ο ίδιος ο κ. Σέπος στο επίμαχο πρόγραμμα «Πρωινή Επιθεώρηση» ημερομ. 9.9.2019, εντούτοις ακούστηκαν οι θέσεις του μέσω της αναμετάδοσης που έγινε στο πρόγραμμα των δηλώσεων που έκανε στο ρεπορτάζ του «ALPHA ΚΥΠΡΟΥ».

Επιπρόσθετα, η κ. Γεωργίου παρέθεσε περιληπτικά το περιεχόμενο της γραπτής δήλωσης του κ. Διονυσίου, αναφέροντας ότι η κ. Ηλιάδη, η παρουσιάστρια του προγράμματος προσπάθησε να επικοινωνήσει με τον κ. Σέπο, αφήνοντάς του μήνυμα σε μια κυρία που ήταν η ιδιαιτέρα του στο σχολείο που εργαζόταν, για να επικοινωνήσει μαζί της, χωρίς ο ίδιος να ανταποκριθεί. Το γεγονός ότι δεν ανταποκρίθηκε, είπε η κ. Γεωργίου, δεν θα

πρέπει να στερεί από κάποιον σταθμό την παρουσίαση ενός θέματος από μόνο του, γιατί αυτό θα σήμαινε ότι ο καθένας μπορεί να σταματά τη μετάδοση κάποιου θέματος το οποίο τον αφορά, εάν δεν δέχεται να δώσει ο ίδιος τις θέσεις του. Επιπλέον, η κ. Γεωργίου ανέφερε ότι ο οργανισμός θεωρεί ότι υπήρχε πολυφωνία, καθότι κλήθηκαν άτομα από διάφορους χώρους της κοινωνίας, ήτοι βουλευτές, ο επικεφαλής του γραφείου Παιδείας του ΑΚΕΛ, ο πρόεδρος της Επιτροπής Παιδείας της Βουλής, ένας ακαδημαϊκός και ο εκπρόσωπος της ΟΕΛΜΕΚ, ασχέτως εάν τελικά συνέπιπταν οι απόψεις αυτών των ανθρώπων επί του προκειμένου. Επίσης, η κ. Γεωργίου είπε ότι ο οργανισμός δεν θεωρεί ότι δεν υπήρξε σεβασμός της τιμής και προσωπικότητας του κ. Σέπου, διότι επρόκειτο για ένα συμβάν το οποίο έλαβε χώρα δημόσια σε ένα σχολείο μεταξύ λυκειάρχου και μαθητή, το οποίο δεν αγγίζει μόνο θέματα εκπαίδευσης, άγγιζε και θέματα πολύ πιο ευαίσθητα, θρησκείας, ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επομένως, η κριτική από μόνη της, πρόσθεσε η κ. Γεωργίου, δεν σημαίνει έλλειψη σεβασμού στην τιμή και την προσωπικότητα κάποιου.

Σε ερώτηση της Προέδρου κατά πόσο ο οργανισμός δεν δέχεται τις πιθανές παραβάσεις, όπως παρατίθενται στον Πίνακα Α΄ της υπόθεσης, η κ. Γεωργίου απάντησε ότι η μόνη παράλειψη της κ. Ηλιάδη ήταν ότι δεν δήλωσε κατά την ώρα του προγράμματος ότι αναζήτησε τον κ. Σέπο, αλλά δεν μπόρεσε να τον έχει στο πρόγραμμα.

Σε ερώτηση της Λειτουργού που ανέλαβε τη διερεύνηση της υπόθεσης, κατά πόσο εάν όντως η κ. Ηλιάδη έκανε πάρα πολλές προσπάθειες να επικοινωνήσει για να βγάλει στο πρόγραμμά της τον κ. Σέπο, θα το ανέφερε στο πρόγραμμα της, η κ. Γεωργίου απάντησε ότι το ότι δεν το είπε, δεν σημαίνει ότι δεν το έκανε. Αλλά, όπως πρόσθεσε, θα ήταν καλύτερα να το έλεγε.

Έχουμε μελετήσει με μεγάλη προσοχή όλα τα ενώπιόν μας στοιχεία και περιστατικά, συμπεριλαμβανομένων των προφορικών παραστάσεων του

οργανισμού όπως έχουν εκφραστεί από τη Δικηγόρο του, των γραπτών εξηγήσεων του οργανισμού όπως έχουν εκφρασθεί από τον Διευθυντή του και των τεκμηρίων που κατατέθηκαν κατά την ενώπιον της Αρχής διαδικασία και κατόπιν προσεκτικής παρακολούθησης του εν λόγω προγράμματος, κρίνουμε ότι:

Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», χωρίς αυτό να διέπεται από την αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και της υπόληψης του Διευθυντή σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης, κ. Λοΐζου Σέπου, κατά παράβαση του άρθρου **26(1)(ε)** του προαναφερθέντος Νόμου (υποστοιχείο **1**), χωρίς ο οργανισμός να διασφαλίσει σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και την επαγγελματική δραστηριότητα του **Λ. Σέπου**, κατά παράβαση του **Κανονισμού 21(3)** των προαναφερθέντων Κανονισμών (υποστοιχείο **2**) και χωρίς ο **Λ. Σέπος** να απολαύσει δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς, κατά παράβαση του **Κανονισμού 28(1)** των προαναφερθέντων Κανονισμών (υποστοιχείο **3**) (τα γεγονότα των υποστοιχείων εκτίθενται στις σελίδες 4 – 25 της παρούσας απόφασης).

Στις **9.9.2019**, μεταξύ των ωρών **06:00 - 09:00**, μεταδόθηκε το πρωινό ενημερωτικό πρόγραμμα «**Πρωινή επιθεώρηση**», χωρίς αυτό να χαρακτηρίζεται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, αναφορικά με κοινωνικό θέμα που απασχόλησε την κοινή γνώμη, κατά παράβαση του άρθρου **26(2)** του προαναφερθέντος Νόμου (υποστοιχείο **4**) (τα γεγονότα του υποστοιχείου εκτίθενται στις σελίδες 26 – 27 της παρούσας απόφασης).

Αναφορικά με τις προφορικές και γραπτές θέσεις / εξηγήσεις του οργανισμού, όπως αυτές έχουν εκφρασθεί από τη Δικηγόρο του και τον Διευθυντή του στη γραπτή δήλωσή του κατά την ενώπιον της Αρχής διαδικασία, η Αρχή επισημαίνει τα ακόλουθα:

Σε σχέση με τον ισχυρισμό ότι η παρουσιάστρια κ. Ηλιάδη προσπάθησε να επικοινωνήσει με τον κ. Σέπο, αφήνοντας μήνυμα στην ιδιαιτέρα του στο σχολείο προκειμένου να έχει και τις απόψεις του επί των θεμάτων που τον αφορούσαν στο πρόγραμμά της, η Αρχή δεν είναι σε θέση να γνωρίζει εάν αυτό συνέβη ή όχι, καθώς δεν υπάρχουν τεκμήρια που να το αποδεικνύουν, τη στιγμή που ο καταγγέλλων από την πλευρά του ισχυρίζεται το αντίθετο. Εν πάση περιπτώσει, εάν ο οργανισμός είχε όντως επιχειρήσει να επικοινωνήσει με τον κ. Λ. Σέπο, θα έπρεπε αυτό να λεχθεί από την παρουσιάστρια πριν από την έναρξη ή και κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ούτε ώστε να ενημερώσει σχετικά το κοινό και να υπάρχει πλήρης διαφάνεια. Η απουσία του κ. Σέπου από το εν λόγω πρόγραμμα στερούσε το δικαίωμα σφαιρικής και ολοκληρωμένης ενημέρωσης του κοινού επί του θέματος που έλαβε χώρα στο Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα Λευκωσίας, αλλά και σε σχέση με αναφορές που έγιναν κατά τη διάρκεια της συζήτησης με τους καλεσμένους, οι οποίες αφορούσαν σε δηλώσεις, ενέργειες ή και παραλείψεις του ίδιου στο παρελθόν. Με αυτές τις αναφορές ουσιαστικά δημιουργήθηκαν εντυπώσεις στους ακροατές για την προσωπικότητα, τον χαρακτήρα και την επαγγελματική δραστηριότητα του κ. Σέπου, χωρίς ο ίδιος να συμμετέχει στο πρόγραμμα για να μπορεί να απαντήσει και να δώσει τις δικές του εξηγήσεις.

Επί του ισχυρισμού ότι ήταν ζήτημα δημοσίου συμφέροντος και κατά πόσο έπρεπε να συζητηθεί ή όχι το θέμα, εφόσον ο κ. Σέπος είχε αρνηθεί, σύμφωνα με τον ισχυρισμό του οργανισμού, να ανταποκριθεί στο τηλεφώνημα της κ. Ηλιάδη, η Αρχή επισημαίνει ότι ο οργανισμός μπορούσε να διαθέσει ραδιοφωνικό χρόνο για να ασχοληθεί και να συζητήσει το περιστατικό που προέκυψε στο Λύκειο της Λευκωσίας, με πρωταγωνιστή τον Διευθυντή του Λυκείου και τη μαθήτριά που φορούσε μαντήλα στο σχολείο κατά την πρώτη μέρα έναρξης των μαθημάτων και ακολούθως με τις εξελίξεις που αφορούσαν σε αυτό, χωρίς ωστόσο να επεκταθεί σε εκτενείς αναφορές μεταξύ άλλων στην προσωπικότητα, τον χαρακτήρα και την επαγγελματική δραστηριότητα του

συγκεκριμένου Διευθυντή, οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις ήταν κάθετες και προσβλητικές, χωρίς να υπάρχει ο αντίλογος εκ μέρους του ίδιου.

Όσον αφορά στον ισχυρισμό ότι με το ηχητικό απόσπασμα που μεταδόθηκε από το ρεπορτάζ του τηλεοπτικού οργανισμού «ALPHA ΚΥΠΡΟΥ», το οποίο περιείχε και δηλώσεις του ίδιου του κ. Σέπου, ακούστηκαν και προβλήθηκαν οι απόψεις και οι θέσεις του έστω και έμμεσα, δεν βρίσκει σύμφωνη την Αρχή. Οι απόψεις και οι θέσεις του κ. Σέπου ακούστηκαν και προβλήθηκαν σε ένα πολύ μικρό βαθμό και συγκεκριμένα σε σχέση με το περιστατικό με την μαθήτρια. Συγκεκριμένα, μεταδόθηκαν οι εξής δηλώσεις του κ. Σέπου:

- **Φωνή Α. Σέπου, Διευθυντή Λυκείου Απ. Βαρνάβα: «Εγώ εξήτησα από την μαθήτρια ότι θα πρέπει να αφαιρέσει την μαντήλα. Μου είπε ότι θα μιλήσει με τον πατέρα της. Φταίω εγώ που οι προηγούμενοι Διευθυντές δεν εφαρμόζαν τον νόμο; Της λέω δυο χρόνια δεν σου έλεγε κανένας τίποτε. Εγώ εφαρμόζω τους κανονισμούς. Τα μάτια μου δεν μπορώ να τα κλείσω. Ο νόμος λέει ότι ακάλυπτο κεφάλι»**
- **Φωνή Α. Σέπου, Διευθυντή Λυκείου Απ. Βαρνάβα: «Τίποτα δεν με ενδιαφέρει ίντα θρησκεία είσαι. Θα πας σε παρακαλώ στο Υπουργείο. Ό,τι πει το Υπουργείο. Δεν μπορεί να μπει μαθητής, μαθήτρια με καλυμμένο κεφάλι».**

Σε καμία περίπτωση όμως δεν ακούστηκαν και δεν προβλήθηκαν οι θέσεις και οι απόψεις του όσον αφορά στους ισχυρισμούς που μεταδόθηκαν για τον ίδιο αφενός από την παρουσιάστρια, όπως:

- **«Ένα Διευθυντή που είναι απορίας άξιο πώς έφτασε να γίνει Διευθυντής ο συγκεκριμένος εκπαιδευτικός, ο οποίος έχει προϋστορία πολλή»**
- **«Δεν την κάλεσε στο γραφείο του ή μαζί με τον πατέρα της, τη μητέρα της και να τους συζητήσει αυτό το θέμα και να τους πει ξέρετε καλύτερα και έτσι κι άλλως πώς. Την έκανε ρεζίλι περίπου μπροστά στους συμμαθητές της, για αυτό και αντέδρασαν και τα παιδιά»**

- «Πρώτα έτσι να πω δυο κουβέντες για αυτόν τον Διευθυντή τον κύριο Σέπο, ο οποίος το 2014 σε παρέμβασή του εξέφρασε δημόσια την αντίθεσή του για τη διδασκαλία του ποιητή Γιάννη Ρίτσου στα σχολεία, αναφέροντας πως είναι συμμορίτης κομμουνιστής, ενώ είπε ακόμη πως δεν γνωρίζει τον Ναζίμ Χικμέτ διερωτώμενος αν είναι Τούρκος» και αφετέρου από τους καλεσμένους, όπως:
- X.X.: «Προφανώς διότι κάποιοι έχουν συγκεκριμένες πλάτες» (σε ερώτημα της παρουσιάστριας *Ποιος τον αξιολογεί και τον βγάζει ότι είναι άξιος να είναι Διευθυντής του σχολείου;*),
- X.X.: «Ο κύριος Σέπος. Σε παρατήρηση εκεί στους εκπροσώπους του Υπουργείου Παιδείας ‘Μα τι είναι αυτά τα πράγματα, τι είναι τούτη η συμπεριφορά και γιατί ανέχεστε τέτοιες συμπεριφορές;’, εισπράξαμε ένα χαμόγελο και την προσέγγιση ότι ‘Μα ξέρετε, αυτός είναι, αυτά κάμνει’...»
- Παρουσιάστρια: «Άλλος ακροατής λέει είναι αυστηρός γενικά δεν είναι ρατσιστής. Δεν διαχωρίζει αν είναι μαντήλα, γι αυτό και είπε στους μαθητές να βγάλουν τα σύμβολα σταυρούς και λοιπά, είναι αυστηρός εκπαιδευτικός όχι ρατσιστής» - X.X.: «Επιτρέψτε μου να έχω τις αμφιβολίες μου.
- X.X.: «Εάν αληθεύει η είδηση, η οποία δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Πολίτης» εχτές και έχω την εντύπωση από μια διερεύνηση ότι ισχύει, ότι ήδη είχαν δοθεί δείγματα της στάσης του συγκεκριμένου Διευθυντή σε συνεδρίες που επροηγήθηκαν με αναφορές και στο ποιες επέτειοι θα τιμούνται στο σχολείο και ποιες όχι και δεν υπήρξε η ανάλογη αντίδραση, ίσως αν υπήρχε η ανάλογη αντίδραση να μην εφτάναμε και σε αυτό εδώ το σημείο».
- Π.Σ.: «Ο συγκεκριμένος Διευθυντής επέβαλε κάτι το οποίο δεν έπρεπε να επιβάλει, λειτούργησε με ένα τρόπο ιδιαίτερα αυταρχικό και στην συνέχεια στην προσπάθειά του να σώσει το πράγμα, στάθηκε πίσω από τα θρησκευτικά σύμβολα [...] Η συγκεκριμένη περίπτωση είναι μια κλασική περίπτωση, όπου ένας άνθρωπος, ο οποίος βρίσκεται σε θέση

εξουσίας επιβάλλεται σε ένα μαθητή, σε έναν ανήλικο, σε μια μαθήτριά, η οποία βρίσκεται σε μειονεκτική θέση, πολιτισμικά σε μια προσπάθεια, η ίδια, προσαρμογής, ελπίζω κι εύχομαι η ίδια και η οικογένειά της να τα καταφέρουν όσο καλύτερα μπορούν σε αυτόν τον πελλότοπο κι απ' εκεί και πέρα ό,τι είχαμε ακούσει ήταν στο πλαίσιο μιας, επιτρέψτε μου, κακόγουστης επικοινωνιακής διαχείρισης. Δεν είχε τίποτα να κάνει με το ότι είχε καλυμμένο το κεφάλι η συγκεκριμένη μαθήτριά. Είχε να κάνει με ένα στοιχείο πολιτισμικής επιβολής και αν προεκταθεί λίγο περισσότερο ρατσιστικών στοιχείων».

Επιπρόσθετα με τα πιο πάνω, δηλώσεις της παρουσιάστριας όπως «**Να τον χαιρέστε Κύριε Υπουργέ**» (αναφερόμενη στον κ. Σέπο), «**έγινε αυτή η φωτογράφιση με το θύμα και τον θύτη και την εξουσία τον Υπουργό δίπλα δίπλα**», «**Ναι, αλλά αφότου τον έχει ξεπλύννει ο Υπουργός λέγοντας ότι είναι ένας από τους καλύτερους μας. Φανταστείτε οι άλλοι Διευθυντές, άμα αυτός είναι ένας από τους καλύτερους μας**», σε καμία περίπτωση δεν διέπονται από αντικειμενικότητα και αμεροληψία, αλλά μάλλον καταδεικνύουν μια αρνητική και απαξιωτική τοποθέτηση της ίδιας απέναντί του, η οποία δεν δικαιολογείται επειδή, όπως ισχυρίζεται ο οργανισμός, υπάγεται σε μια εκπομπή / πρόγραμμα άποψης.

Το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης είναι μια θεμελιώδης ατομική ελευθερία, η κατάκτηση της οποίας συνδέεται με την εδραίωση της Δημοκρατίας. Παρ' όλα αυτά, το δικαίωμα αυτό σε καμία περίπτωση δεν είναι απόλυτο.

Η ελευθερία της έκφρασης διασφαλίζεται από το Άρθρο 10 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) και από το Άρθρο 19 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, το Άρθρο 19(1) και (2) ορίζει:

1. Έκαστος έχει το δικαίωμα ελευθερίας του λόγου και της καθ' οιονδήποτε τρόπον εκφράσεως.
2. Το δικαίωμα τούτο περιλαμβάνει την ελευθερίαν της γνώμης, της λήψεως και μεταδόσεως πληροφοριών και ιδεών άνευ επεμβάσεως οιασδήποτε δημοσίας αρχής και ανεξαρτήτως συνόρων.

Το συνταγματικό δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου και έκφρασης, που περιλαμβάνει την ελευθερία λήψης και μετάδοσης πληροφοριών, εν τούτοις, μπορεί να υποβληθεί σε διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινές ως η παράγραφος 3 του Άρθρου 19 του Συντάγματος (οι υπογραμμίσεις δικές μας):

«3. Η ενάσκησις των δικαιωμάτων, περί των η πρώτη και δευτέρα παράγραφος του παρόντος άρθρου, **δύναται να υποβληθή εις διατυπώσεις, όρους, περιορισμούς ή ποινάς προδιαγεγραμμένους υπό του νόμου και αναγκαίους μόνον** προς το συμφέρον της ασφαλείας της Δημοκρατίας ή της συνταγματικής τάξεως ή της δημοσίας ασφαλείας ή της δημοσίας τάξεως ή της δημοσίας υγείας ή των δημοσίων ηθών ή **προς προστασίαν της υπολήψεως ή των δικαιωμάτων άλλων** ή προς παρεμπόδισιν της αποκαλύψεως πληροφοριών ληφθεισών εμπιστευτικώς ή προς διατήρησιν του κύρους και της αμεροληψίας της δικαστικής εξουσίας».

Σε ένα δημοκρατικό καθεστώς πρέπει να υπάρχει ένα ισοζύγιο μεταξύ της ελευθερίας του λόγου και του σεβασμού άλλων εξίσου σημαντικών δικαιωμάτων και αγαθών. Η ελευθερία και η ευθύνη είναι έννοιες αδιαχώριστες. Η ελευθερία της έκφρασης του ενός δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως άλλοθι για την καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των υπολοίπων, τα οποία οφείλει να διασφαλίζει στους πολίτες της μια πραγματικά δημοκρατική κοινωνία.

Οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί οργανισμοί υποχρεούνται σε όλα τα προγράμματα όχι μόνο να μην προσβάλλουν αλλά και να διασφαλίζουν

σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και τον ιδιωτικό βίο του ατόμου.

Οι περιορισμοί της ελευθερίας του λόγου και της έκφρασης πρέπει να ερμηνεύονται αυστηρά, όπως εξάλλου έχει διατυπωθεί σε σωρεία αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ). Γι αυτό και πάντοτε, πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης σταθμίζει τα συμφέροντα που διακυβεύονται σε κάθε περίπτωση, ήτοι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης του τηλεθεατή / ακροατή και του δημοσιογράφου, το δικαίωμα του θιγμένου στη φήμη, αλλά και το δικαίωμα του κοινού για αντικειμενική, αμερόληπτη και πολυφωνική ενημέρωση, υψηλή ποιότητα των προσφερόμενων προγραμμάτων, ευπρέπεια και καλαισθησία στο δημόσιο λόγο.

Ως προς τον ισχυρισμό ότι υπήρχε πολυφωνία στο εν λόγω πρόγραμμα, η Αρχή δεν τον κάνει αποδεκτό. Η λέξη «πολυφωνία» στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη εκτός από το μουσικό της ορισμό, ορίζεται και μεταφορικά ως «η ύπαρξη και έκφραση πολλών διαφορετικών* απόψεων» (*η υπογράμμιση δική μας). Στην προκειμένη περίπτωση υπήρχαν μεν πολλές απόψεις, αλλά όχι διαφορετικές. Όλες οι απόψεις που μεταδόθηκαν ήταν επικριτικές και καταδικαστικές ως προς τις ενέργειες του κ. Σέπου, μεταξύ των οποίων και αυτές του εκπροσώπου της ΟΕΛΜΕΚ, παρόλο ότι ο οργανισμός ισχυρίζεται πως ο εν λόγω ομιλητής ήταν υποστηρικτικός προς τον κ. Σέπο.

Όσον αφορά στον ισχυρισμό ότι σε άλλη ημερομηνία στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος φιλοξενήθηκε ο Υπουργός Παιδείας, ο οποίος και στήριξε τον κ. Σέπο σε σχέση με το υπό συζήτηση περιστατικό, η Αρχή επισημαίνει ότι δεν εξυπακούεται ότι το ακροατήριο που παρακολουθούσε το πρόγραμμα ημερομ. 9.9.2019, παρακολούθησε και το μεταγενέστερο πρόγραμμα, στο οποίο αναφέρεται ο οργανισμός. Εν πάση περιπτώσει, ο οργανισμός οφείλει να φροντίζει ώστε το πρόγραμμα που θα προβάλει να χαρακτηρίζεται από

αντικειμενικότητα και πολυφωνία και να είναι ολοκληρωμένο και άρτιο μέσα στο χρονικό περιθώριο μετάδοσής του.

Τέλος και σε ό,τι αφορά στις αρνητικές αναφορές, που όπως παραδέχεται ο οργανισμός, έγιναν εναντίον του κ. Σέπου και ήταν εκτός του πεδίου του συμβάντος με τη μαθήτριά και των οποίων την εγκυρότητα ο οργανισμός επιχειρεί να αποδείξει μέσω αντιγράφων δημοσιευμάτων, η Αρχή διευκρινίζει ότι στην παρούσα υπόθεση δεν εξετάζει κατά πόσο ισχύουν ή όχι οι εν λόγω αρνητικές αναφορές, αλλά ότι ενάντια στις αρχές της φυσικής δικαιοσύνης ένα συγκεκριμένο πρόσωπο «στήνεται στον τοίχο» σε πρόγραμμα ραδιοφωνικού οργανισμού παγκύπριας εμβέλειας, χωρίς να του δίδεται η ευκαιρία να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Η Αρχή θεωρεί ότι η μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση του κοινού και η παραχώρηση βήματος σε αξιωματούχους, αλλά και απλούς πολίτες για να εκφράζουν τις απόψεις τους είναι αναφαίρετο δικαίωμα του οργανισμού και στοιχείο, που στις πλείστες των περιπτώσεων, προάγει την έννοια της δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, η Αρχή ενθαρρύνει την άσκηση τολμηρής και θαρραλέας κριτικής, καθώς διασφαλίζει τη διαφάνεια και την αξιοκρατία και προάγει τους δημοκρατικούς θεσμούς. Είναι όμως απαραίτητο αυτό να γίνεται στα πλαίσια ενός δίκαιου και τεκμηριωμένου διαλόγου και με τρόπο που να διασφαλίζεται ο σεβασμός προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και την επαγγελματική δραστηριότητα κάθε ατόμου, για τον οποίο γίνεται αναφορά. Επιπλέον, η άσκηση κριτικής, δύναται μεν να είναι καυστική, αλλά όχι σε βαθμό που να στερεί το δικαίωμα στα πρόσωπα, τα οποία αναφέρονται να απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Αυτό εξάλλου προβλέπεται με σαφήνεια από συγκεκριμένες διατάξεις της Νομοθεσίας και η Αρχή είναι υποχρεωμένη να επιβάλει τις προβλεπόμενες από τη Νομοθεσία κυρώσεις.

Ενόψει των ανωτέρω, η Αρχή κρίνει και αποφασίζει ότι υπάρχουν παραβάσεις του **άρθρου 26 (1)(ε)** (υποστοιχείο **1** και **2**) (υποστοιχείο **4**) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(I)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) και των **Κανονισμών 21(3)** (υποστοιχείο **2**) και **28(1)** (υποστοιχείο **3**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Η Αρχή έχει δώσει στον οργανισμό το δικαίωμα να ακουσθεί και μπορεί, σύμφωνα με τις πρόνοιες του **άρθρου 3(2)(ζ)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(I)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα), να προχωρήσει στην επιβολή των, κατά την κρίση της, επιβαλλόμενων κυρώσεων.

Παρά ταύτα και υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως, η Αρχή δίνει στον οργανισμό την ευκαιρία να ακουσθεί και μετά τη διαπίστωση των παραβάσεων για σκοπούς επιβολής κυρώσεων.

Η Αρχή καλεί τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, όπως υποβάλει τις απόψεις του εγγράφως και / ή προσωπικώς για σκοπούς επιβολής κυρώσεων μέσα σε δεκατέσσερις (14) μέρες από την λήψη της παρούσας. Σε περίπτωση που δεν ληφθεί απάντηση μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, η Αρχή θα προχωρήσει στην επιβολή κυρώσεων.

ΚΠ

(ΡΟΝΑ ΚΑΣΑΠΗ)
Πρόεδρος
Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

ΑΡΧΗ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

(ΥΠΟΘΕΣΗ ΑΡ. 88/2019(17))

ΠΑΡΑΠΟΝΟ / ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6», ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ «RADIO ELIOS NETWORK LIMITED»

Ημερομηνία Απόφασης: 6 Απριλίου, 2022

Ενώπιον: κ.κ. Ρόνας Κασάπη, Προέδρου, Τάσου Κυρμίτση, Αγγελικής Λαζάρου, Χρύσως Τσόκκου και Πάνου Κανελλόπουλου, Μελών.

Η Αντιπρόεδρος της Αρχής, κ. Μαρία Κούσιου και το Μέλος, κ. Σέργιος Ποϊζης, αν και παρευρέθηκαν κανονικά στη συνεδρία, απεχώρησαν κατά την εξέταση της πιο πάνω υπόθεσης, με βάση τις αρχές που αποφασίστηκαν στην απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην Αναθεωρητική Έφεση αρ. 140/2009.

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στις **27 Οκτωβρίου 2021**, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου αποφάσισε ότι στην παρούσα υπόθεση υπάρχουν παραβάσεις του **άρθρου 26 (1)(ε) και (2)** του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) και των **Κανονισμών 21(3) και 28(1)** των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π. 10/2000).

Το πιο πάνω άρθρο προνοεί τα εξής:

**26 (1) Οι εκπομπές κάθε αδειούχου τηλεοπτικού ή ραδιοφωνικού οργανισμού πρέπει να διέπονται από τις αρχές –
(ε) του σεβασμού της προσωπικότητας, της υπόληψης και του ιδιωτικού βίου του ατόμου·**

(2) Τα δελτία ειδήσεων και τα επικαιρικά προγράμματα πρέπει να χαρακτηρίζονται από αντικειμενικότητα και πολυφωνία, ιδιαίτερα αναφορικά με πολιτικά θέματα αλλά και οποιαδήποτε κοινωνικά θέματα που απασχολούν την κοινή γνώμη.

Οι πιο πάνω Κανονισμοί αναφέρουν τα ακόλουθα:

21(3) Οι σταθμοί υποχρεούνται όπως σ' όλες τις εκπομπές (συμπεριλαμβανομένων και των διαφημίσεων) διασφαλίζουν σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, τον ιδιωτικό βίο, την επαγγελματική, επιστημονική, κοινωνική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου μεταδίδεται από σταθμό ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται για αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητας του. Η πιο πάνω υποχρέωση επεκτείνεται αναφορικά με κάθε άτομο ή την εικόνα γενικά του ανθρώπου ως ατόμου ή μέλους ομάδας.

28(1) Τα πρόσωπα που συμμετέχουν ή αναφέρονται σε εκπομπή απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

Η Αρχή έδωσε στον οργανισμό το δικαίωμα να ακουσθεί και μπορούσε, σύμφωνα με τις πρόνοιες του άρθρου 3(2)(ζ) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα), να προχωρήσει στην επιβολή των κατά την κρίση της επιβαλλόμενων κυρώσεων.

Παρά ταύτα και υπό το φως των περιστάσεων της υποθέσεως, η Αρχή έδωσε στον οργανισμό την ευκαιρία να ακουσθεί και μετά τη διαπίστωση των παραβάσεων για σκοπούς επιβολής διοικητικών κυρώσεων.

Η Αρχή με επιστολή της ημερομ. **3.12.2021** κάλεσε τον οργανισμό, εάν επιθυμεί, να υποβάλει τις απόψεις του για σκοπούς επιβολής διοικητικών κυρώσεων γραπτώς και/ή προσωπικώς, ως επιλέξει, είτε αυτοπροσώπως και/ή μέσω αντιπροσώπου και/ή μέσω δικηγόρου της επιλογής του. Επιπλέον, η Αρχή ενημέρωσε τον οργανισμό πως εάν επιθυμεί να υποβάλει τις απόψεις του γραπτώς, για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, να τις υποβάλει το αργότερο εντός δεκατεσσάρων (14) εργάσιμων ημερών από τη λήψη της πιο πάνω επιστολής και εάν επιθυμεί να υποβάλει τις απόψεις του προσωπικώς, να πληροφορήσει σχετικά την Αρχή, το αργότερο εντός δεκατεσσάρων (14) εργάσιμων ημερών από τη λήψη της πιο πάνω επιστολής, ώστε να ειδοποιηθεί ανάλογα με ειδική επιστολή. Τονίστηκε, επίσης, ότι σε περίπτωση που δεν ληφθεί οποιαδήποτε απάντηση μέσα στις πιο πάνω προθεσμίες η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου θα προχωρήσει στην επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

Ο οργανισμός, με επιστολή της Δικηγόρου του κ. Κάλιας Γεωργίου Δ.Ε.Π.Ε. ημερομ. **9.12.2021 (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α')** υπέβαλε τις απόψεις του εγγράφως για σκοπούς επιβολής κυρώσεων. Σημειώνεται ότι ο οργανισμός δεν εξέφρασε την επιθυμία να υποβάλει τις απόψεις του προσωπικώς.

Αναφορικά με τις γραπτές θέσεις / εξηγήσεις του οργανισμού για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, όπως αυτές έχουν εκφρασθεί από την Δικηγόρο του στην επιστολή του ημερομ. 9.12.2021, η Αρχή επισημαίνει τα ακόλουθα:

Κατ' αρχάς, η Αρχή χαιρετίζει το γεγονός ότι ο οργανισμός και η δημοσιογράφος λαμβάνουν σοβαρά υπόψη, όπως αναφέρεται στην επιστολή, όλες τις επισημάνσεις της Αρχής, όπως προκύπτουν από την ταυτάριθμη

απόφασή της ημερομ. 27.10.2021. Επίσης, χαιρετίζει την πρόθεση του οργανισμού να εφαρμόσει άμεσα τις γενικότερες παρατηρήσεις της Αρχής, οι οποίες αφορούν τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τις εκπομπές γενικότερα.

Παρ' όλα αυτά, η Αρχή θεωρεί ως ιδιαίτερα σοβαρή την εν λόγω υπόθεση, δεδομένου, όπως έχει αναφερθεί και στην ταυτάριθμη απόφασή της ημερομ. 27.10.2021, ότι ενάντια στις αρχές της φυσικής δικαιοσύνης, ένα συγκεκριμένο πρόσωπο «στήθηκε στον τοίχο» σε πρόγραμμα ραδιοφωνικού οργανισμού παγκύπριας εμβέλειας, χωρίς να του δοθεί η ευκαιρία να υπερασπιστεί τον εαυτό του. Και μάλιστα σε ένα ραδιοφωνικό οργανισμό όπως ο «ΠΟΛΙΤΗΣ 107,6» με μακρά εμπειρία και δράση στα ραδιοφωνικά δρώμενα. Επομένως, δεν δικαιολογείται σε καμία περίπτωση η ενέργεια του οργανισμού να προβάλλει ένα πρόγραμμα χωρίς αντικειμενικότητα και πολυφωνία, χωρίς να διασφαλίζει τον σεβασμό προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και τον ιδιωτικό βίο του ατόμου για το οποίο έγινε αναφορά και χωρίς αυτό το άτομο να απολαύσει δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς και μάλιστα εν τη απουσία του.

Η Αρχή επαναλαμβάνει, ως η ταυτάριθμη απόφασή της ημερομ. 27.10.2021, ότι θεωρεί πως η μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση του κοινού και η παραχώρηση βήματος σε αξιωματούχους, αλλά και απλούς πολίτες για να εκφράζουν τις απόψεις τους είναι αναφαίρετο δικαίωμα του οργανισμού και στοιχείο, που στις πλείστες των περιπτώσεων, προάγει την έννοια της δημοκρατίας. Επιπρόσθετα, η Αρχή ενθαρρύνει την άσκηση τολμηρής και θαρραλέας κριτικής, καθώς διασφαλίζει τη διαφάνεια και την αξιοκρατία και προάγει τους δημοκρατικούς θεσμούς. Είναι όμως απαραίτητο αυτό να γίνεται στα πλαίσια ενός δίκαιου και τεκμηριωμένου διαλόγου και με τρόπο που να διασφαλίζεται ο σεβασμός προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη και την επαγγελματική δραστηριότητα κάθε ατόμου, για τον οποίο γίνεται αναφορά. Επιπλέον, η άσκηση κριτικής, δύναται μεν να είναι καυστική, αλλά όχι σε βαθμό που να στερεί το δικαίωμα στα πρόσωπα, τα οποία αναφέρονται να

απολαύουν δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς. Αυτό εξάλλου προβλέπεται με σαφήνεια από συγκεκριμένες διατάξεις της Νομοθεσίας και η Αρχή είναι υποχρεωμένη να επιβάλει τις προβλεπόμενες από τη Νομοθεσία κυρώσεις.

Συνοψίζοντας, η Αρχή επαναλαμβάνει ότι οι οργανισμοί οφείλουν να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όσον αφορά στο περιεχόμενο των προγραμμάτων που μεταδίδουν, προκειμένου να διασφαλίζεται σεβασμός προς την προσωπικότητα, την τιμή, την υπόληψη, την επαγγελματική, επιστημονική, κοινωνική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα **κάθε προσώπου**, το όνομα του οποίου μεταδίδεται από τον οργανισμό ή γίνεται αναφορά ή μεταδίδονται γι' αυτό στοιχεία τέτοια που οδηγούν στην αναγνώριση της ταυτότητάς του. Ομοίως, κάθε πρόσωπο το οποίο συμμετέχει ή αναφέρεται σε πρόγραμμα, έχει το δικαίωμα να απολαύει δίκαιης, ορθής και αξιοπρεπούς συμπεριφοράς.

Η Αρχή σε όλες τις ενώπιόν της υποθέσεις ακολουθεί πιστά τις αρχές που επιβάλλει η φύση της ως διοικητικό όργανο και οι οποίες προβλέπονται στον περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμο 158(I)/99. Γι αυτό και πάντοτε, πριν τη λήψη οποιασδήποτε απόφασης, σταθμίζει τα συμφέροντα που διακυβεύονται σε κάθε περίπτωση, ήτοι το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης των δημοσιογράφων, αλλά και το δικαίωμα του κοινού για αντικειμενική, ολοκληρωμένη και έγκυρη πληροφόρηση.

Εν όψει των ανωτέρω, η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου, αφού έλαβε σοβαρά υπόψη της όλα τα ενώπιον της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων και των γραπτών απόψεων του οργανισμού για σκοπούς επιβολής κυρώσεων, ως επίσης τη φύση, τη βαρύτητα, τη διάρκεια και τη σοβαρότητα των παραβάσεων, αποφασίζει όπως επιβάλει στον οργανισμό, για τις παραβάσεις που έγιναν στις **9.9.2019**, κυρώσεις ως ακολούθως:

- Για την παράβαση του **άρθρου 26(1)(ε)** (υποστοιχείο **1**) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) **το διοικητικό πρόστιμο των €500.**
- Για την παράβαση του **Κανονισμού 21(3)** (υποστοιχείο **2**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π 10/2000) η Αρχή δεν επιβάλλει οιαδήποτε κύρωση, λόγω ομοιότητας των γεγονότων και συστατικών στοιχείων της παρούσας παράβασης με εκείνη του υποστοιχείου 1, στο οποίο έχει ήδη επιβληθεί κύρωση.
- Για την παράβαση του **Κανονισμού 28(1)** (υποστοιχείο **3**) των περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Σταθμών Κανονισμών του 2000 (Κ.Δ.Π 10/2000) την κύρωση της **Προειδοποίησης.**
- Για την παράβαση του **άρθρου 26(2)** (υποστοιχείο **4**) του περί Ραδιοφωνικών και Τηλεοπτικών Οργανισμών Νόμου 7(Ι)/98 (όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα) **το διοικητικό πρόστιμο των €500.**

Ο οργανισμός καλείται να εμβάσει προς την Αρχή Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου το συνολικό διοικητικό πρόστιμο των **€1.000** που του έχει επιβληθεί μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση σ' αυτόν της παρούσας απόφασης.

(ΡΟΝΑ ΚΑΣΑΠΗ)
Πρόεδρος
Αρχής Ραδιοτηλεόρασης Κύπρου

Κ.Π.